

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
VERICA TRSTENJAK
prednesené 18. mája 2010¹

Obsah

I — Úvod	I - 12532
II — Právny rámec	I - 12533
A — Nariadenie č. 44/2001	I - 12533
B — Nariadenie Rím I	I - 12535
C — Smernica 90/314	I - 12536
III — Skutkový stav, konanie vo veci samej a prejudiciálne otázky	I - 12536
A — Vec Pammer	I - 12536
B — Vec Hotel Alpenhof	I - 12538
IV — Konanie pred Súdnym dvorom	I - 12539
V — Tvrdenia účastníkov konania	I - 12539
A — Zmluvy, ktorých predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu (prvá prejudiciálna otázka)	I - 12539
B — Smerovanie činnosti do členského štátu bydliska spotrebiteľa (druhá prejudiciálna otázka vo veci Pammer; prejudiciálna otázka vo veci Hotel Alpenhof) ...	I - 12540
C — Úloha sprostredkovateľa (vec Pammer)	I - 12544

¹ — Jazyk prednesu: slovinčina.

VI — Posúdenie generálnou advokátkou	I - 12545
A — Úvod	I - 12545
B — Zmluvy, ktorých predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu (prvá prejudiciálna otázka vo veci Pammer)	I - 12545
C — Smerovanie činnosti do členského štátu bydliska spotrebiteľa (druhá prejudiciálna otázka vo veci Pammer; prejudiciálna otázka vo veci Hotel Alpenhof) ...	I - 12549
1. Podmienky uplatnenia článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 ...	I - 12549
a) Uzavretie zmluvy	I - 12549
b) Uzavretie spotrebiteľskej zmluvy, ktorá spadá do rozsahu obchodnej alebo podnikateľskej činnosti predajcu	I - 12551
c) Výkon činnosti v členskom štáte spotrebiteľa alebo smerovanie činnosti do tohto štátu	I - 12551
2. Výklad pojmu smerovanie činnosti v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001	I - 12552
a) Terminologický, teleologický, historický a systematický výklad pojmu smerovanie činnosti v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001	I - 12552
b) Kritériá umožňujúce určiť, či predajca smeruje svoju činnosť v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001	I - 12559
c) Možnosť výslovne vylúčiť smerovanie činnosti do niektorých členských štátov	I - 12564
3. Záver	I - 12568
VII — Návrh	I - 12568
	I - 12531

I — Úvod

1. Táto vec sa týka výkladu nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach² (ďalej len „nariadenie č. 44/2001“). Základnou otázkou vznesenou v tejto veci je otázka, ako sa má vykladať článok 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001, presnejšie ako sa má vykladať pojem, podľa ktorého osoba, ktorá obchoduje alebo podniká, „smeruje“ („ausrichtet“, „dirige“ „directs“) túto činnosť do členského štátu bydliska spotrebiteľa alebo do viacerých členských štátov vrátane tohto členského štátu. Vnútroštátny súd sa totiž tak vo veci Hotel Alpenhof, ako aj vo veci Pammer pýta, či na smerovanie obchodnej alebo podnikateľskej činnosti do členského štátu bydliska spotrebiteľa v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 postačuje, aby bola internetová stránka dostupná v členskom štáte bydliska spotrebiteľa. Vo veci Pammer okrem iného vyvstala otázka, či sa (turistická) cesta na palube nákladnej lode môže považovať za cestu, na ktorú sa vzťahuje zmluva o zabezpečení dopravy a ubytovania za jednu cenu v zmysle článku 15 ods. 3 nariadenia č. 44/2001.

2. V tejto veci to nepochybne nebude po prvýkrát, čo bude Súdny dvor vykladať článok 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001³, po prvýkrát však bude vykladať pojem „smerovanie“ obchodnej alebo podnikateľskej činnosti do členského štátu bydliska spotrebiteľa. Na problematiku výkladu tohto pojmu upozorňuje právna doktrína už istý čas⁴ a samotné súdy niektorých členských štátov už mali príležitosť tento pojem vykladať⁵. Výklad tohto pojmu je obzvlášť dôležitý v prípade smerovania činnosti do členského štátu spotrebiteľa cez internet, keďže táto činnosť vykazuje určité osobitné vlastnosti, ktoré je potrebné zohľadniť pri výklade článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001. Osobitosť internetu spočíva v tom, že spotrebiteľia spravidla môžu mať na internetovú stránku predajcu prístup z ktoréhokolvek miesta vo svete a veľmi úzky výklad pojmu smerovanie činnosti by viedol k tomu, že už samotné vytvorenie internetovej stránky by znamenalo, že predajca smeruje svoju činnosť

3 — V súvislosti s prvým výkladom článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 pozri rozsudok zo 14. mája 2009, Ilseger, C-180/06, Zb. s. I-3961.

4 — Pozri napríklad ØREN, J. S. T.: International jurisdiction over consumer contracts in e-Europe. In: *International and comparative law quarterly*. 2003, č. 3, s. 665 a nasl.; MONTERO, E.: À propos d'un contrat de voyage formé par hybridation (web + télécopie). In: *Revue internationale du droit des affaires*. 2009, č. 91, s. 332 a nasl.; MANKOWSKI, P.: Neues zum „Ausrichten“ unternehmerischer Tätigkeit unter Art. 15 Abs. 1 lit. c EuGVVO. In: *Praxis des internationalen Privat- und Verfahrensrechts*. 2009, č. 3, s. 238 a nasl.; GAUDEMET-TALLON, H.: *Compétence et exécution des jugements en Europe. Règlement n° 44/2001, Conventions de Bruxelles et de Lugano*. 3. vyd. Paris: Librairie générale de droit et de jurisprudence, 2002, s. 229 a nasl.; GÁLIČ, A.: Mednarodna pristojnosť za reševanje potrošniških sporov v pravu EU. In: ŠELIŠKAR TOŠ, M. (ed.): *Mednarodna konferenca Slovensko pravo in gospodarstvo ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo*. Ljubljana: Pravna fakulteta, 2004, s. 125; GILLIES, L. E.: Jurisdiction for Consumer Contracts. In: *Computer Law & Security Report*. 2001, č. 6, s. 395.

5 — Pozri napríklad v Belgicku rozsudok Tribunal de première instance de Liège z 1. októbra 2009, R.D.C., 2009, s. 610; v Rakúsku rozsudok LG Feldkirch z 20. októbra 2003, 3R259/03s; v Nemecku uznesenie Bundesgerichtshof zo 17. septembra 2008, III ZR 71/08, a vo Francúzsku rozsudok Cour d'appel de Montpellier zo 16. novembra 2009 č. 09/04838.

2 — Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42.

do členského štátu bydliska spotrebiteľa. Pri výklade pojmu smerovanie činnosti je teda potrebné zvážiť ochranu spotrebiteľa, ktorý má podľa nariadenia č. 44/2001 právo na uplatnenie osobitných kritérií právomoci, a dôsledky pre predajcu, na ktorého sa tieto osobitné kritériá právomoci vzťahujú výlučne vtedy, ak si vedome zvolil smerovanie svojej činnosti do členského štátu spotrebiteľa.

spotrebiteľom väčšiu ochranu vo vzťahu k novým komunikačným prostriedkom a rozvoju elektronického obchodu. Keďže nariadenie č. 44/2001 umožňuje, aby spotrebiteľ žaloval a bol žalovaný v členskom štáte svojho bydliska aj v prípade uzavretia zmlúv prostredníctvom internetu, toto nariadenie bolo prispôbené rozvoju nových technológií, čo však zároveň podnietilo vznik nových otázok o výklade tohto ustanovenia. Na jednu z týchto otázok o výklade nariadenia č. 44/2001 bude musieť Súdny dvor odpovedať v predmetných veciach.

II — Právny rámec

3. V úvode by som rada upozornila na to, že s vyvíjaním nových metód komunikácie a uzatvárania zmlúv vznikajú zároveň aj nové otázky. Článok 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 je dobrým príkladom odpovede na takýto vývoj, keďže bol zmenený a doplnený vo vzťahu k článku 13 ods. 1 bodu 3 Dohovoru o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (ďalej len „Bruselský dohovor“⁶) s cieľom zabezpečiť

A — Nariadenie č. 44/2001

4. Článok 2 nariadenia č. 44/2001 v kapitole II (Právomoc) oddiele 1 (Všeobecné ustanovenia) stanovuje:

6 — Dohovor z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32), zmenený a doplnený Dohovorom z 9. októbra 1978 o prístúpení Dánskeho kráľovstva, Írska a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska (Ú. v. ES L 304, 1978, s. 1, a konsolidované znenie, s. 77), Dohovorom o prístúpení Helénskej republiky (Ú. v. ES L 388, 1982, s. 1), Dohovorom o prístúpení Španielskeho kráľovstva a Portugalskej republiky (Ú. v. ES L 285, 1989, s. 1) a Dohovorom o prístúpení Rakúskej republiky, Fínskej republiky a Švédského kráľovstva (Ú. v. ES C 15, 1997, s. 1).

„1. Ak nie je v tomto nariadení uvedené inak, osoby s bydliskom na území členského štátu

sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto členského štátu.

považovať za súčasť jeho podnikania alebo povolania, sa právomoc určí podľa tohto oddielu, pričom nie sú dotknuté ustanovenia článku 4 a článku 5 bod[u] 5, ak ide:

...“

a) o zmluvu o predaji tovaru na splátky;

5. Článok 5 nariadenia č. 44/2001 v kapitole II (Právomoc) oddiele 2 (Osobitná právomoc) stanovuje:

„Osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v druhom členskom štáte:

b) o zmluvu o úvere splatnom v splátkach alebo zmluvu o akejkoľvek inej forme úveru, ktorým sa má financovať predaj tovaru;

1. a) v zmluvných veciach na súde podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby;

c) vo všetkých ostatných prípadoch o zmluvu uzavretú s účastníkom, ktorý obchoduje alebo podniká v členskom štáte bydliska spotrebiteľa alebo akýmkoľvek spôsobom smeruje takéto činnosti do tohto členského štátu alebo do viacerých štátov vrátane tohto členského štátu, a zmluva spadá do rozsahu týchto činností.

...“

6. Články 15 a 16 nariadenia č. 44/2001 v kapitole II (Právomoc) oddiele 4 (Právomoc vo veciach spotrebiteľských zmlúv) stanovujú:

...

„Článok 15

1. Vo veciach týkajúcich sa zmluvy uzavretej spotrebiteľom na účely, ktoré nie je možné

3. Tento oddiel sa neuplatní na prepravné zmluvy s výnimkou tých, ktorých predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu.

Článok 16

zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I)⁷ (ďalej len „nariadenie Rím I“):

1. Spotrebiteľ môže žalovať druhého účastníka zmluvy buď na súdoch členského štátu, v ktorom má tento účastník bydlisko, alebo na súdoch podľa miesta bydliska spotrebiteľa.

2. Druhý účastník zmluvy môže žalovať spotrebiteľa len na súdoch členského štátu, v ktorom má spotrebiteľ bydlisko.

...

B — *Nariadenie Rím I*

„Pokiaľ ide osobitne o spotrebiteľské zmluvy, kolízna norma by mala umožniť znížiť náklady konania, ktorých predmet má spravidla nízku hodnotu, a brať do úvahy vývoj metód obchodovania na diaľku. Súlad s nariadením (ES) č. 44/2001 vyžaduje jednak, aby sa použil pojem ‚smerovaná činnosť‘ ako podmienka na uplatnenie normy ochrany spotrebiteľa a aby sa tento pojem vykladal rovnako v nariadení (ES) č. 44/2001 a v tomto nariadení, keďže v spoločnom vyhlásení Rady a Komisie týkajúcom sa článku 15 nariadenia (ES) č. 44/2001/ES sa upresňuje, že na to, aby sa mohol uplatniť článok 15 ods. 1 písm. c) , nestačí, aby spoločnosť smerovala svoje činnosti do členského štátu, v ktorom má spotrebiteľ bydlisko, alebo do viacerých členských štátov, medzi ktorými je tento členský štát. Je takisto potrebné, aby táto zmluva spadala do rozsahu týchto činností.‘ V tomto vyhlásení sa takisto pripomína, že ,len skutočnosť, že internetová stránka je dostupná, nie je dostatočná na uplatnenie článku 15. Na jeho uplatnenie sa vyžaduje, aby stránka navyše podnecovala na uzatváranie zmlúv na diaľku a aby k uzavretiu takejto zmluvy na diaľku skutočne aj došlo. V tomto smere skutočnosť, v akom jazyku je

7. V odôvodnení č. 24 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008

7 — Ú. v. EÚ L 177, s. 6.

táto stránka, alebo v akej peňažnej mene uvádza údaje, nie je relevantná.“

- c) iné turistické služby, ktoré nie sú v podriadenom vzťahu k doprave alebo ubytovaniu a považujú sa za významnú časť balíka služieb.

C — *Smernica 90/314*

Oddelené účtovanie jednotlivých položiek toho istého balíka služieb nezbučuje organizátora alebo maloobchodníka záväzkov daných touto smernicou.

8. Podľa článku 2 smernice Rady 90/314/EHS z 13. júna 1990 o balíku cestovných, dovolenkových a výletných služieb⁸ (ďalej len „smernica 90/314“):

...

„Pre účely tejto smernice:

III — Skutkový stav, konanie vo veci samej a prejudiciálne otázky

1. pojem ‚balík služieb‘ označuje vopred zorganizovanú kombináciu najmenej dvoch po sebe nasledujúcich služieb [najmenej dvoch z nasledujúcich služieb – *neoficiálny preklad*], ak sa predávajú alebo sú ponúkané na predaj ako súčasť ceny, a ak služba pokrýva časový úsek dlhší než dvadsaťštyri hodín alebo obsahuje ubytovanie cez noc:

A — *Vec Pammer*

9. Konanie vo veci samej prebieha medzi Petrom Pammerom (žalobca), bydliskom v Rakúsku, a spoločnosťou Reederei Karl Schlüter GmbH & Co KG (žalovaná) so sídlom v Nemecku a týka sa vrátenia zvyšku sumy, ktorú P. Pammer zaplatil za cestu loďou, na ktorej sa nezúčastnil.

- a) doprav[a];

- b) ubytovanie;

10. P. Pammer si v spoločnosti Reederei Karl Schlüter GmbH & Co KG rezervoval cestu loďou pre dve osoby z Terstu na Ďaleký východ s odchodom na konci januára 2007 za celkovú cenu 8510 eur. Cestu si rezervoval prostredníctvom spoločnosti Internationale

⁸ — Ú. v. ES L 158, s. 59; Mim. vyd. 13/010, s. 132.

Frachtschiffreisen Pfeiffer GmbH so sídlom v Nemecku, ktorá ponúka tento typ ciest prostredníctvom internetu aj na rakúskom trhu.

za jednu cenu a že sprostredkovateľská spoločnosť Internationale Frachtschiffreisen Pfeiffer GmbH na účet žalovanej propagovala svoju činnosť prostredníctvom internetu aj v Rakúsku. Odvolací súd prijal odvolanie spoločnosti Reederei Karl Schlüter GmbH & Co KG; odvolací súd rozhodol o neexistencii právomoci a žalobu zamietol. P. Pammer podal na Oberster Gerichtshof (ďalej len „vnútroštátny súd“) dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu.

11. Opis lode a cesty na internetovej stránke sprostredkovateľskej spoločnosti nezodpovedal skutočnosti. Namiesto rezervovanej dvojkajuty bola klientovi poskytnutá jedna kajuta, v ktorej nefungovala klimatizácia. Na lodi okrem iného chýbal – v rozpore s tým, čo bolo uvedené na internetovej stránke – vonkajší bazén, telocvičňa, fungujúci televízor a ležadlá na palube. Výlety na pevninu boli navyše veľmi obmedzené. V dôsledku toho P. Pammer odmietol cestovať na palube nákladnej lode. Keďže spoločnosť Reederei Karl Schlüter GmbH & Co KG mu vrátila len časť sumy zaplatenej za cestu, podal na rakúske súdy žalobu o vyplatenie zvyšnej sumy vo výške 5 294 eur. Žalovaná v priebehu konania vzniesla námietku o nedostatku medzinárodnej a miestnej právomoci súdu, na ktorom konanie prebiehalo.

12. Prvostupňový súd rozhodol v prospech svojej medzinárodnej a miestnej právomoci. Rozhodol, že predmetom zmluvy v tomto konaní bola spotrebiteľská zmluva alebo zmluva

13. Vnútroštátny súd vo svojom rozhodnutí vyjadruje pochybnosti, pokiaľ ide o kritériá definovania zmluvy ako zmluvy o balíku služieb a zdôrazňuje, že v tejto veci nie je jasné, v akom rozsahu sú skutočnosti porovnateľné s výletnou plavbou, ktorá sa podľa väčšiny názorov považuje za „balík služieb“. Ak sa táto vec týka zmluvy o balíku služieb a ak je potrebné určiť právomoc na základe článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001, treba vyjasniť, za akých podmienok sa má považovať konanie osoby, ktorá obchoduje alebo podniká, za smerovanie jej činnosti do členského štátu bydliska spotrebiteľa. Vnútroštátny súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že v tejto veci nižšie súdy presne neuviedli, ako bola zmluva uzavretá. Neuviedli ani žiadne zistenia týkajúce sa povahy a intenzity spolupráce medzi žalovanou a sprostredkovateľom.

14. Za týchto okolností vnútroštátny súd rozhodnutím zo 6. novembra 2008 odložil vydanie rozhodnutia a položil Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

- „1. Predstavuje ‚cesta nákladnou loďou‘ cestu, ktorej predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu v zmysle článku 15 ods. 3 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach („nariadenie Brusel I“)?
2. Postačuje v prípade kladnej odpovede na prvú otázku na ‚smerovanie‘ činnosti [do členského štátu bydliska spotrebiteľa] v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia Brusel I, aby bola internetová stránka spotrebiteľa dostupná na internete?“

Hellerom (žalovaný), bydliskom v Nemecku, a týka sa úhrady sumy vo výške 5 248,30 eura za využitie hotelových služieb.

16. Žalovaný sa o ponuke hotela informoval prostredníctvom jeho internetovej stránky, ktorá je dostupná aj v Nemecku. Žiadosť žalovaného o rezerváciu izieb pre viacero osôb v termíne od 29. decembra 2007 do 5. januára 2008, ponuka zo strany žalobcu a prijatie tejto ponuky sa uskutočnilo prostredníctvom elektronickej pošty; medzi účastníkmi konania nie je sporné, že elektronická adresa žalobcu bola uverejnená na internetovej stránke. Žalovaný v uvedenom období využil hotelové služby, ale odišiel bez zaplatenia; zaplatil len preddavok vo výške 900 eur. Žalobca teda podal žalobu o zaplatenie zvyšnej sumy.

B — *Vec Hotel Alpenhof*

15. Konanie vo veci samej prebieha medzi spoločnosťou Hotel Alpenhof GesmbH (žalobkyňa) so sídlom v Rakúsku a Oliverom

17. Žalovaný v priebehu konania vo veci samej vzniesol námietku neexistencie medzinárodnej a miestnej právomoci súdu, na ktorom konanie prebiehalo, pretože ako spotrebiteľ mohol byť žalovaný len v Nemecku. Súdy prvého a druhého stupňa rozhodli v prospech medzinárodnej právomoci a žalobu zamietli. V dôsledku toho žalovaný podal na vnútroštátnom súde predkladajúcom návrh na začatie prejudiciálneho konania dovolanie.

18. Za týchto okolností vnútroštátny súd rozhodnutím z 26. marca 2009 prerušil konanie a položil Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

rakúska, česká, holandská vláda a vláda Spojeného kráľovstva, ako aj Komisia predložili svoje ústne pripomienky a odpovedali na otázky Súdneho dvora.

„Postačuje skutočnosť, že internetová stránka zmluvného partnera spotrebiteľa je dostupná na internete, na tvrdenie, že ide o ‚smerovanie‘ činnosti do členského štátu v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (nariadenie č. 44/2001, tzv. ‚Brusel I‘)?“

V — Tvrdenia účastníkov konania

A — Zmluvy, ktorých predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu (prvá prejudiciálna otázka)

IV — Konanie pred Súdnym dvorom

19. Rozhodnutie vnútroštátneho súdu bolo Súdnemu dvoru doručené 24. decembra 2008 vo veci Pammer a 24. apríla 2009 vo veci Hotel Alpenhof. V oboch veciach predložili svoje pripomienky v písomnom konaní rakúska, česká a luxemburská vláda, ako aj Komisia. Vo veci Pammer svoje pripomienky predložila aj dotknutá osoba, ako aj poľská a talianska vláda, zatiaľ čo vo veci Hotel Alpenhof predložila svoje pripomienky táto spoločnosť, ako aj vlády Holandska a Spojeného kráľovstva. Na pojednávaní, ktoré sa konalo 16. marca 2010, P. Pammer, Hotel Alpenhof, O. Heller,

20. P. Pammer, rakúska, česká, talianska, luxemburská a poľská vláda, ako aj Komisia sa domnievajú, že zmluva, ktorá pokrýva nielen cestu trvajúcu niekoľko dní, ale aj ubytovanie a ostatné služby, patrí medzi „zmluvy..., ktorých predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu“ v zmysle článku 15 ods. 3 nariadenia č. 44/2001.

21. Podľa P. Pammera, rakúskej, českej a talianskej vlády, ako aj podľa Komisie sa pojem „zmluvy..., ktorých predmetom je

zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu“ týka „balíkov služieb“ v zmysle článku 2 ods. 1 smernice 90/314. Svoje stanovisko podporujú tým, že odkazujú na nariadenie Rím I, ktoré v článku 6 ods. 4 písm. b) obsahuje podobné ustanovenie, ktoré výslovne odkazuje na definíciu stanovenú v smernici 90/314. Takisto samotná Komisia v odôvodnení návrhu nariadenia č. 44/2001⁹ uviedla pri výklade článku 15 ods. 3 definíciu „balíka služieb“ v zmysle smernice 90/314.

22. Luxemburská a poľská vláda naopak zastávajú názor, že neexistuje nijaký dôvod pre existenciu takejto súvislosti s definíciou uvedenou v smernici 90/314, pretože v nariadení č. 44/2001 mohol zákonodarca aj priamo uviesť smernicu alebo prevziať jej terminológiu.

B – Smerovanie činnosti do členského štátu bydliska spotrebiteľa (druhá prejudiciálna otázka vo veci Pammer; prejudiciálna otázka vo veci Hotel Alpenhof)

23. P. Pammer, O. Heller, rakúska, česká, talianska a poľská vláda, ako aj Komisia

zdôrazňujú, že predmetom článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 je ochrana spotrebiteľa, a navrhujú extenzívny výklad pojmu činnosť smerovaná do členského štátu.

24. O. Heller zastáva názor, že pojem smerovanie treba vykladať extenzívne. Podľa neho to vyplýva už zo znenia článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001, podľa ktorého môže predajca smerovať činnosť do členského štátu bydliska spotrebiteľa „akýmkoľvek spôsobom“. Nezávisle od skutočnosti, či je internetová stránka interaktívna alebo pasívna, predajca môže prostredníctvom tejto stránky smerovať svoju činnosť, ak na nej prezentuje svoje tovary a služby, a teda ich týmto spôsobom ponúka spotrebiteľovi. O. Heller tiež zdôrazňuje, že extenzívny výklad pojmu smerovanie činnosti by nemal negatívne dôsledky pre vnútorný trh, ale naopak, podnietil by spotrebiteľov k realizácii cezhraničných operácií na internete, keďže by vedeli, že môžu žalovať a byť žalovaní na súdoch členského štátu svojho bydliska.

25. Rakúska vláda sa domnieva, že nie je nevyhnutné, aby dôvodom uzavretia zmluvy boli informácie dostupné na internete. Preukázanie príčinnej súvislosti by sa mohlo ukázať ako zložité a v rozpore s ochranou

⁹ — Návrh nariadenia (ES) o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [KOM(1999) 348 v konečnom znení].

spotrebiteľov. Metóda uzavretia zmluvy (na diaľku alebo osobne) nemôže zohrávať ani najmenšiu úlohu. Predajca musí počítať s možnosťou žaloby vo všetkých členských štátoch, ibaže by vyslovene prehlásil, že neuzatvára zmluvy so spotrebiteľmi, ktorí majú bydlisko v určitých členských štátoch. Rakúska vláda sa tiež domnieva, že – v protiklade k tomu, čo sa uvádza v spoločnom vyhlásení Komisie a Rady¹⁰ – konkrétne uzavretie zmluvy nemôže byť podmienkou určenia právomoci na základe článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001, pretože to nevyplýva zo znenia tohto článku a okrem toho by to bolo v rozpore s cieľmi nariadenia.

členského štátu bydliska spotrebiteľa; naopak, na splnenie tejto podmienky musí spotrebiteľ dostať ponuku na uzavretie zmluvy a zmluva musí byť skutočne uzavretá. Pri takomto posudzovaní treba podľa talianskej vlády zohľadniť zásadu dobrej viery.

26. Podľa českej vlády samotná dostupnosť internetovej stránky nepostačuje na určenie právomoci na základe článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001; naopak, je potrebné, aby bola splnená aj podmienka, že zmluva spadá do rozsahu obchodných činností.

27. Podľa talianskej vlády samotná dostupnosť internetovej stránky predajcu ešte nepostačuje na smerovanie jeho činnosti do

28. Podľa názoru poľskej vlády musí vnútroštátny súd pri posudzovaní podmienky, či predajca smeruje svoju činnosť do členského štátu spotrebiteľa, zohľadniť obsah internetovej stránky predajcu a rozhodnúť, či je táto stránka určená spotrebiteľovi a umožňuje mu uzavrieť zmluvu cez internet. Podľa poľskej vlády samotná existencia internetovej stránky nepostačuje na smerovanie činnosti do členského štátu spotrebiteľa. Pri výklade článku 15 nariadenia č. 44/2001 je potrebné – ako to vyplýva z rozsudku Súdneho dvora vo veci Gabriel¹¹, ktorý sa týka výkladu článku 13 ods. 1 bodu 3 Bruselského dohovoru – preskúmať, či bolo uzavretie zmluvy v štáte bydliska spotrebiteľa podnietené reklamou uverejnenou v tlači, rádiu, televízii, kine, katalógu alebo prostredníctvom individuálnych ponúk spotrebiteľovi.

10 — Spoločné vyhlásenie Rady a Komisie týkajúce sa článkov 15 a 73 nariadenia č. 44/2001, dostupné napríklad v nemčine na adrese http://ec.europa.eu/civiljustice/homepage/homepage_ec_de_declaration.pdf.

11 — Rozsudok z 11. júla 2002, Gabriel, C-96/00, Zb. s. I-6367, bod 44.

29. Podľa Komisie len samotná dostupnosť internetovej stránky v členskom štáte bydliska spotrebiteľa nepostačuje na rozhodnutie, že ide o činnosť smerovanú do členského štátu, v ktorom má spotrebiteľ bydlisko. Komisia navyše tvrdí, že len samotné uvedenie elektronickej adresy nepostačuje na smerovanie činnosti v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001. Ak by sa tento článok vykladal v tom zmysle, že uvedenie elektronickej adresy postačuje na smerovanie činnosti, bolo by možné určiť právomoc vo vzťahu ku všetkým internetovým stránkam na základe tohto článku, pretože uvedenie elektronickej adresy je podľa článku 5 ods. 1 písm. c) smernice o elektronickom obchode¹² povinné. Komisia sa tiež domnieva, že usmernenia o vertikálnych obmedzeniach¹³, ktoré rozlišujú medzi „aktívnym“ predajom a „pasívnym“ predajom, sú pre výklad pojmu smerovanie činnosti v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 irelevantné.

30. Komisia tiež zdôrazňuje, že vnútroštátny súd musí rozhodnúť, či predajca smeruje svoju činnosť do členského štátu bydliska

spotrebiteľa, pričom musí zohľadniť všetky okolnosti jednotlivého prípadu. V predmetnej veci sú podstatné tieto okolnosti: i) povaha obchodnej činnosti a forma prezentácie internetovej stránky¹⁴, ii) uvedenie čísla telefónu spolu s medzinárodnou predvoľbou, iii) naviazanie na program plánovania cesty a iv) existencia voľby „vyhľadať/rezervovať“, prostredníctvom ktorej je možné overiť, či sú počas určitého obdobia k dispozícii voľné izby.

31. Podľa spoločnosti Hotel Alpenhof, luxemburskej, holandskej vlády a vlády Spojeného kráľovstva pojem smerovanie činnosti nemožno vykladať extenzívne.

32. Hotel Alpenhof zastáva názor, že jeho činnosť nie je smerovaním činnosti do iného členského štátu v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001. Zdôrazňuje, že jeho internetová stránka nie je interaktívna a nie je možné prostredníctvom nej priamo

12 — Smernica 2000/31/ES Európskeho parlamentu a Rady z 8. júna 2000 o určitých právnych aspektoch služieb informačnej spoločnosti na vnútornom trhu, najmä o elektronickom obchode (smernica o elektronickom obchode) (Ú. v. ES L 178, s. 1; Mim. vyd. 13/025, s. 399).

13 — Ú. v. ES C 291, s. 1; Mim. vyd. 08/001, s. 390.

14 — Komisia v tejto súvislosti tvrdí, že internetová stránka podnikateľa, ktorý ponúka služby miestnej povahy, nepredstavuje smerovanie činnosti do iných členských štátov, pokiaľ sa hotel ponúkajúci turistické služby na medzinárodnom trhu nesnaží o prilákanie spotrebiteľov z iných členských štátov a neprispôsobí tomu svoju prezentáciu na internete.

vykonať rezerváciu. Uvádza, že je potrebné zohľadniť zvláštnosti internetu, ktorý neumožňuje obmedziť informácie len na rakúske územie.

základe štátnej príslušnosti alebo bydliska. Podľa luxemburskej vlády treba obmedziť uplatnenie článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 na osobitné prípady, v ktorých sa spoločnosť aktívne, individuálne a presne obracia na daného spotrebiteľa alebo na skupinu spotrebiteľov. Existencia na internete, dostupnosť ponuky a možnosť uzavrieť na internete cezhraničné obchodné operácie v rámci vnútorného trhu nie je takýmto osobitným prípadom.

33. Luxemburská vláda upozorňuje na nebezpečenstvo extenzívneho výkladu článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001. Extenzívny výklad by viedol k situácii, v ktorej by možnosť konania sporu vo všetkých členských štátoch mohla odradiť spoločnosť od ponúkania svojich tovarov a služieb na vnútornom trhu, následkom čoho by sa sťažil výkon základných práv. Ak by za takýchto okolností spoločnosť musela presne uviesť, že jej tovary a služby nie sú určené spotrebiteľom, ktorí majú bydlisko v určitých členských štátoch, viedlo by to k odlíšaniu ponuky podľa územia a k fragmentácii spoločného trhu. Požiadavka presne uviesť, ktorým spotrebiteľom z ktorých členských štátov je ponuka tovarov a služieb určená, by mohla byť v rozpore s článkom 20 smernice 2006/123/ES o službách na vnútornom trhu¹⁵, ktorý zakazuje diskrimináciu príjemcov služieb na

34. Holandská vláda zdôrazňuje, že pri výklade článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 je potrebné pristúpiť k vyváženiu medzi záujmom spotrebiteľa, ktorý chce získať miestnu právomoc súdu v mieste svojho bydliska, a záujmom predajcu, ktorým má záujem na tom, aby tento súd nemal právomoc, pokiaľ sa vedome nerozhodol smerovať svoju činnosť alebo ju vykonávať aj v tomto členskom štáte. Podľa holandskej vlády sú na definovanie činnosti smerovanej do členského štátu spotrebiteľa podstatné tieto kritériá: i) zverejnenie interaktívnej internetovej stránky v protiklade k pasívnej stránke, na ktorej je uverejnená elektronická adresa predajcu, ii) zaslanie elektronickej správy spotrebiteľovi s uvedením internetovej stránky predajcu, iii) fakturácia dodatočných nákladov spotrebiteľom pochádzajúcim z určitých členských štátov, napríklad náklady na poštovné, iv) získanie značky kvality používanej v určitom

15 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/123/ES z 12. decembra 2006 o službách na vnútornom trhu (Ú. v. EÚ L 376, s. 36).

členskom štáte, v) opis trasy cesty z určitého členského štátu až do miesta výkonu činnosti predajcu a vi) uvedenie telefónneho čísla na účely pomoci zahraničným spotrebiteľom. Podľa holandskej vlády musí vnútroštátny súd rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či predajca smeruje svoju činnosť do členského štátu bydliska spotrebiteľa.

a iii) adresovanie internetových stránok spotrebiteľom v iných členských štátoch použitím portálov pre celú Európu; spotrebiteľia spravidla musia uviesť, kde žijú, a následne sú presmerovaní na príslušnú internetovú stránku.

35. Holandská vláda sa naopak domnieva, že použitie jazyka, meny alebo zverejnenie viacerých internetových stránok v rámci rôznych domén (napríklad „.nl“ alebo „.co.uk“) nie sú relevantné kritériá.

C — Úloha sprostredkovateľa (vec Pammer)

36. Vláda Spojeného kráľovstva uvádza kritériá, ktoré treba zohľadniť pri posudzovaní toho, či ide o smerovanie činnosti do členského štátu bydliska spotrebiteľa: i) použitie internetovej stránky na reklamu určenú štátnym príslušníkom iných členských štátov alebo výslovné uvedenie štátnych príslušníkov iných členských štátov, napríklad s komentármi používateľov tovarov alebo služieb, ii) platenie vyhľadávateľov, pokiaľ ide o zverejnenie reklamy na internetovej stránke spoločnosti, medzi prepojeniami v určitých štátoch

37. Keďže P. Pammer si svoju cestu rezervoval prostredníctvom sprostredkovateľa, niektorí účastníci sa vyjadrili aj k otázke úlohy sprostredkovateľa. Česká, luxemburská, rakúska a poľská vláda sa domnievajú, že nie je podstatné, či spravuje internetovú stránku sprostredkovateľ alebo samotný predajca. Komisia zastáva názor, že uzavretie zmluvy prostredníctvom sprostredkovateľa nie je prekážkou uplatnenia článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001, ak sprostredkovateľ konal v mene predajcu a ak predajca schválil uzavretie zmluvy so spotrebiteľom.

VI — Posúdenie generálnou advokátkou

najmä z dôvodu otázky týkajúcej sa rozsahu pojmu smerovanie.

A — Úvod

38. V tejto veci sú nastolené dva právne problémy. Na jednej strane vo veci Pammer vzniká otázka výkladu pojmu zmluva, ktorej predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu podľa článku 15 ods. 3 nariadenia č. 44/2001. Spotrebiteľ totiž uzavrel zmluvu o preprave na nákladnej lodi na Ďaleký východ, ktorá nezahŕňala len dopravu, ale aj ubytovanie, a teda vzniká otázka, či túto zmluvu možno považovať za zmluvu, ktorej predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu.

39. Na druhej strane v oboch veciach, Pammer aj Hotel Alpenhof, vzniká otázka výkladu pojmu smerovanie činnosti do členského štátu bydliska spotrebiteľa v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001. Súdny dvor bude v týchto veciach vykladať najskôr tento článok, ktorý v legislatívnom konaní a neskôr aj v hospodárskom odvetví a v právnej doktríne vyvolal intenzívne diskusie

40. V týchto návrhoch sa budem najskôr zaoberať otázkou výkladu článku 15 ods. 3 nariadenia č. 44/2001, ktorá vzniká len vo veci Pammer, a potom otázkou výkladu pojmu smerovanie činnosti do členského štátu bydliska spotrebiteľa v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001.

B — Zmluvy, ktorých predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu (prvá prejudiciálna otázka vo veci Pammer)

41. Vnútroštátny súd sa svojou prvou prejudiciálnou otázkou vo veci Pammer v podstate pýta, či zmluva týkajúca sa organizovania cesty na nákladnej lodi, o akú ide v predmetnej veci, je zmluvou o zabezpečení dopravy a ubytovania za jednu cenu v zmysle článku 15 ods. 3 nariadenia č. 44/2001. Odpoveď na túto otázku má pre spotrebiteľa významné dôsledky, pretože podľa článku 15 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 sa ustanovenia tohto nariadenia týkajúce sa právomoci v oblasti spotrebiteľských zmlúv neuplatňujú na právne zmluvy, s výnimkou tých, ktorých

predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu. Podľa môjho názoru treba na túto otázku odpovedať kladne, a to na základe terminologického a teleologického výkladu tohto článku.

na nákladnej lodi na Ďaleký východ a späť, ale naopak, aby mohol – ako pozorovateľ alebo turista – zažiť životnú skúsenosť na palube nákladnej lode (bežný každodenný život, nakladanie a vykladanie nákladu) a vidieť mestá, v ktorých má nákladná loď zastávky. Organizátor takejto cesty navyše nezodpovedá len za kvalitu dopravy, ale aj za kvalitu ubytovania.

42. Už samotný terminologický výklad článku 15 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 vedie k záveru, že zmluva týkajúca sa organizovania cesty na palube nákladnej lode, o akú ide v predmetnej veci, je zmluvou, ktorej predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu v zmysle článku 15 ods. 3 nariadenia č. 44/2001. Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu totiž vyplýva, že žalobca si rezervoval cestu loďou z Terstu na Ďaleký východ, ktorá nezahŕňala len dopravu, ale zároveň aj ubytovanie, a zaplatil za ňu jednu cenu.

44. V dôsledku toho sa domnievam, že na prvú otázku vo veci Pammer treba odpovedať v tom zmysle, že zmluva týkajúca sa organizovania cesty na palube nákladnej lode, o akú ide v tejto veci, je zmluvou, ktorej predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu v zmysle článku 15 ods. 3 nariadenia č. 44/2001.

43. K rovnakému záveru možno podľa môjho názoru dospieť aj na základe teleologického výkladu tohto článku. Cieľom článku 15 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 je vylúčiť určenie právomoci na základe ustanovení týkajúcich sa spotrebiteľských zmlúv v prípade zmlúv, ktorých hlavným predmetom je zabezpečenie dopravy. Spotrebiteľ v tejto veci neuzavrel zmluvu s cieľom, aby bol (výlučne) prepravený

45. Hoci som už na túto otázku odpovedala na základe terminologického a teleologického výkladu, domnievam, sa, že je potrebné zaoberať sa aj tvrdením niektorých účastníkov konania, ktorí hovoria, že pojem „zmluvy,

ktorých predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu“ podľa článku 15 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať rovnako ako pojem „balík služieb“ uvedený v článku 2 ods. 1 smernice 90/314¹⁶. Podľa článku 2 ods. 1 smernice 90/314 označuje „balík služieb“ vopred dohodnutú kombináciu najmenej dvoch po sebe nasledujúcich služieb, ak sa predávajú alebo sú ponúkané na predaj ako súčasť jednej ceny a ak služba pokrýva časový úsek dlhší než dvadsaťštyri hodín alebo obsahuje ubytovanie cez noc: a) dopravu; b) ubytovanie; c) iné turistické služby, ktoré nie sú v podriadenom vzťahu k doprave alebo ubytovaniu a ktoré sa považujú za významnú časť balíka služieb. Pri

posudzovaní otázky totožnosti výkladu treba vychádzať z prípravných dokumentov týkajúcich sa nariadenia č. 44/2001 a zo širšieho kontextu ustanovení Únie, v ktorých sa tento pojem používa.

46. Pri výklade pojmu „zmluvy, ktorých predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu“ treba predovšetkým zohľadniť odôvodnenie návrhu nariadenia č. 44/2001, v ktorom Komisia výslovne charakterizuje zmluvy, ktorých predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu ako zmluvy o balíku služieb a odkazuje v tejto súvislosti na smernicu 90/314.¹⁷ Odôvodnenie návrhu nariadenia č. 44/2001 teda preukazuje, že pojem „zmluvy, ktorých predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu“ sa má vykladať rovnako ako pojem „balík služieb“ v zmysle smernice 90/314.

16 — Pozri bod 21 týchto návrhov. Dodávam, že otázka totožnosti výkladu týchto dvoch pojmov by bola relevantná predovšetkým v prípade, že by zmluva pokrývala výlučne dopravu a iné služby, ale nie ubytovanie. Podľa článku 2 ods. 1 smernice 90/314 ide o „balík služieb“ vtedy, ak zmluva pokrýva najmenej dve z troch nasledovných služieb: dopravu, ubytovanie a iné nepodriadené služby. To znamená, že o balík služieb ide vtedy, ak sú tieto služby kombinované takto: doprava a ubytovanie; doprava a iné služby; ubytovanie a iné služby; všetky tieto služby spoločne. Ak sa pojem „zmluvy, ktorých predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu“ uvedený v článku 15 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 vykladá rovnako ako pojem „balík služieb“ uvedený v článku 2 ods. 1 smernice 90/314, má to takéto dôsledky: prvá hypotéza (doprava a ubytovanie) je už obsiahnutá v článku 15 ods. 3 nariadenia č. 44/2001, keďže pri tejto kombinácii v skutočnosti nevzniká otázka jednotnosti výkladu s článkom 2 ods. 1 smernice 90/314; pri druhej hypotéze (ubytovanie a iné služby) vôbec nevzniká otázka zaradenia do rozsahu článku 15 ods. 3 nariadenia č. 44/2001, pretože prvok dopravy – nevyhnutný na uplatnenie výnimky uvedenej v článku 15 ods. 3 nariadenia – nie je vôbec prítomný; pokiaľ ide o tretiu hypotézu (doprava a iné služby), chýba tu jedna z dvoch služieb uvedených v článku 15 ods. 3 nariadenia č. 44/2001, teda ubytovanie. Otázka totožnosti výkladu oboch pojmov uvedených v článku 15 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 a v článku 2 ods. 1 smernice 90/314 je teda relevantná predovšetkým pre tretiu hypotézu, pretože by znamenala rozdielnosť, pokiaľ ide o článok 15 ods. 3 nariadenia č. 44/2001.

47. V rámci širšieho kontextu ustanovení Únie treba zohľadniť analógiu s Rímskym dohovorom o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (ďalej len „rímsky dohovor“)¹⁸ a s nariadením Rím I, ktorým bol tento dohovor

17 — Pozri odôvodnenie návrhov nariadenia Rady (ES) o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, spomenuté v poznámke pod čiarou 9, s. 17.

18 — Dohovor o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky, otvorený na podpis v Ríme 19. júna 1980 (Ú. v. EÚ C 169, 2005, s. 10).

nahradený. Rímsky dohovor totiž v článku 5 ods. 5 stanovil rovnakú výnimku, ako je v článku 15 ods. 3 nariadenia č. 44/2001. Článok 5 rímskeho dohovoru, ktorý upravoval rozhodné právo pre spotrebiteľské zmluvy, v odseku 5 stanovil, že toto osobitné nariadenie sa uplatňuje na zmluvy, ktorých predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu, pričom podľa ods. 4 písm. a) tohto článku boli z tohto osobitného nariadenia vylúčené prepravné zmluvy. Použitie terminológie rovnakého významu v rímskom dohovore a jej neskoršie prevzatie v nariadení č. 44/2001 nepochybne preukazuje zámer zákonodarcu, aby sa pojem „zmluvy, ktorých predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu“ vykladal v rámci oboch ustanovení rovnako.¹⁹

jednej strane treba zohľadniť kontinuitu vo výklade medzi rímskym dohovorom a nariadením Rím I. Keďže nariadenie Rím I výslovne odkazuje na smernicu 90/314, je potrebné vykladať obe ustanovenia rovnako, pretože pri prijatí rímskeho dohovoru smernica 90/314 ešte nebola prijatá. Na druhej strane treba zohľadniť požiadavku jednotného výkladu nariadenia č. 44/2001 s nariadením Rím I. Pojem prepravné zmluvy, ktoré sú zahrnuté do spotrebiteľských zmlúv, sa má vykladať v oboch ustanoveniach rovnako. V odôvodnení č. 7 nariadenia Rím I sa totiž uvádza, že vecná pôsobnosť a ustanovenia tohto nariadenia musia byť v súlade s nariadením č. 44/2001.

48. Táto požiadavka jednotného výkladu však platí rovnako aj po prijatí nariadenia Rím I. Nariadenie Rím I v článku 6 ods. 4 písm. b) stanovuje, že osobitné ustanovenia platné pre spotrebiteľské zmluvy sa neuplatňujú na prepravné zmluvy, s výnimkou zmlúv o balíku prepravných služieb v zmysle smernice 90/314. Nariadenie Rím I je teda krokom vpred vo vzťahu k predtým prijatému nariadeniu č. 44/2001, v ktorom smernica 90/314 nebola spomenutá. V tejto súvislosti je teda potrebné zohľadniť dve zásady výkladu. Na

49. Domnievam sa teda, že pojem „zmluvy, ktorých predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu“ uvedený v článku 15 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať rovnako ako pojem „balík služieb“ uvedený v článku 2 ods. 1 smernice 90/314.²⁰

19 — Nariadenie č. 44/2001 bolo prijaté desať rokov po prijatí smernice 90/314 a mohlo v článku 15 ods. 3 odkazovať na smernicu 90/314, avšak práve naopak, uprednostnilo prebratie terminológie použitej v rímskom dohovore a tak s ním vytvorilo priame spojenie a požiadavku totožného výkladu.

20 — V súvislosti s takýmto riešením pozri v právnej doktríne napríklad aj NIELSEN, P. A., in: eds.: MAGNUS, U., MANKOWSKI, P.: *Brussels I Regulation*. München: Sellier, 2007, s. 318, bod 39; ed.; RAUSCHER, T.: *Europäisches Zivilprozessrecht. Kommentar*. 2. vyd. München: Sellier. European Law Publishers, 2006, s. 291, bod 20; KROPHOLLER, J.: *Europäisches Zivilprozessrecht. Kommentar zu EuGVO und Lugano-Übereinkommen*. 8. vyd. Heidelberg: Verlag Recht und Wirtschaft, 2005, s. 233, bod 30.

50. Nezávisle od otázky totožnosti výkladu týchto dvoch pojmov – ako som už uviedla v bode 44 vyššie – treba na prvú prejudiciálnu otázku vo veci Pammer odpovedať v tom zmysle, že zmluva týkajúca sa organizovania cesty na palube nákladnej lode, o akú ide v tejto veci, je zmluvou, ktorej predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu v zmysle článku 15 ods. 3 nariadenia č. 44/2001.

štátov vrátane štátu bydliska spotrebiteľa, vykladať extenzívne. V rámci elektronického obchodu je podstatné určiť, na základe akých kritérií treba stanoviť hranicu medzi internetovými stránkami, prostredníctvom ktorých predajca smeruje svoju činnosť do členského štátu bydliska spotrebiteľa, a stránkami, ktoré neslúžia na tento účel.

C — Smerovanie činnosti do členského štátu bydliska spotrebiteľa (druhá prejudiciálna otázka vo veci Pammer; prejudiciálna otázka vo veci Hotel Alpenhof)

52. Predtým, než začnem s analýzou prejudiciálnych otázok, preskúmam podmienky, ktoré musia byť splnené na určenie právomoci na základe článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001.

1. Podmienky uplatnenia článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001

51. Vnútroštátny súd sa svojou druhou prejudiciálnou otázkou vo veci Pammer a svojou jedinou prejudiciálnou otázkou vo veci Hotel Alpenhof pýta, či na smerovanie činnosti v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 postačuje, aby bola internetová stránka osoby, ktorá obchoduje alebo podniká a s ktorou spotrebiteľ uzavrel zmluvu, dostupná na internete v členskom štáte bydliska spotrebiteľa. Vzniká tu otázka, do akej miery sa má pojem z článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001, podľa ktorého predajca smeruje činnosť do členského štátu bydliska spotrebiteľa alebo do viacerých členských

53. Na uplatnenie článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 musia byť splnené štyri podmienky.

a) Uzavretie zmluvy

54. Prvou podmienkou je, že zmluva musí byť uzavretá medzi spotrebiteľom a predajcom.

Vyplýva to jednak z článku 15 ods. 1 nariadenia č. 44/2001, ktorý sa uplatňuje „vo veciach týkajúcich sa zmluvy uzavretej... spotrebiteľom“²¹. Jednak to vyplýva aj z rozsudku Ilsinger²², v ktorom Súdny dvor zdôraznil, že článok 15 nariadenia č. 44/2001 sa uplatňuje výlučne vtedy, ak sa predmetná žaloba týka zmluvy uzavretej medzi spotrebiteľom a predajcom.²³ Podmienkou uzavretia zmluvy v rámci tohto článku je, aby zmluvné strany na základe ponuky a jej prijatia dospeli k dobrovoľnému súhlasu uzavrieť zmluvu.²⁴ Ako už Súdny dvor zdôraznil vo veci Ilsinger, nie je navyše potrebné, aby išlo o synalagmatickú zmluvu.²⁵

zmluvy na diaľku spomína v súvislosti s uplatnením tohto článku v spoločnom vyhlásení Rady a Komisie²⁶, ako aj v odôvodnení č. 24 nariadenia Rím I, ktoré preberá toto spoločné vyhlásenie²⁷, znenie článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 túto podmienku nestanovuje. Domnievam sa, že takáto podmienka môže byť predovšetkým vo veciach, aké sú skúmané v tomto prípade, problematická.²⁸ Spotrebiteľ môže napríklad na diaľku vykonať len rezerváciu hotelových alebo turistických služieb, pričom k uzavretiu zmluvy dôjde až neskôr v mieste dodania služieb. Podľa môjho názoru sa má aj v tomto prípade určiť právomoc na základe článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001.

55. V súvislosti s podmienkou uzavretia zmluvy sa treba tiež zaoberať otázkou, či pre určenie právomoci na základe článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 musí byť zmluva uzavretá na diaľku. Hoci sa uzavretie

26 — V spoločnom vyhlásení Rady a Komisie, týkajúcom sa článkov 15 a 73 nariadenia č. 44/2001, už citovanom v poznámke pod čiarou 10, sa výslovne uvádza, že zmluva musí byť uzavretá na diaľku.

27 — Tento názor obhajuje aj Komisia v bode 31 svojich písomných pripomienok vo veci Hotel Alpenhof.

28 — Ako príklad z oblasti takejto problematiky môžem uviesť prípad kliniky poskytujúcej zdravotnícke služby, ktorá prostredníctvom internetu nepochybne podnecuje spotrebiteľov pochádzajúcich z iných členských štátov, aby využili jej služby, ale stanovuje, že spotrebiteľia aj pred najmenším zákrokom musia prísť na vyšetrenie. Spotrebiteľia si teda na diaľku (napríklad telefonicky) môžu dohodovať len termín vyšetrenia, pričom zmluva o poskytnutí služieb (lekárskom zákroku) s nimi bude uzavretá až v sídle poskytovateľa služieb. Ako príklad možno uviesť takisto spotrebiteľa, ktorý nechce vykonať nákup cez internet, pretože sa obáva zneužitia platobnej karty, zatiaľ čo predajca neakceptuje platbu na dobierku alebo prevodom na účet. Aj v takomto prípade môže spotrebiteľ získať všetky informácie prostredníctvom internetu, ale samotné uzavretie zmluvy sa uskutoční v inom členskom štáte, v ktorom predajca vykonáva svoju činnosť.

21 — Kurzívou zvýraznila generálna advokátka.

22 — Rozsudok Ilsinger, už citovaný v poznámke pod čiarou 3.

23 — Rozsudok Ilsinger, už citovaný v poznámke pod čiarou 3, body 52 a 53.

24 — Podmienky pre uzavretie spotrebiteľskej zmluvy v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 pozri v návrhoch, ktoré som predniesla 11. septembra 2006 vo veci Ilsinger, C-180/06, Zb. s. I-3961, bod 46 a nasl.

25 — Rozsudok Ilsinger, už citovaný v poznámke pod čiarou 3, bod 51. Pozri tiež moje návrhy v tejto veci, citované v poznámke pod čiarou 24, bod 40.

56. V oboch prejednávanych veciach teda vnútroštátny súd musí rozhodnúť, či je splnená podmienka uzavretia zmluvy v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001.²⁹

hmotnoprávne podmienky článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001.³¹

b) Uzavretie spotrebiteľskej zmluvy, ktorá spadá do rozsahu obchodnej alebo podnikateľskej činnosti predajcu

58. Treťou podmienkou uplatnenia článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 je, že zmluva musí spadať do rozsahu obchodných a podnikateľských činností predajcu. Aj vo vzťahu k tejto podmienke musí vnútroštátny súd pristúpiť k náležitému posúdeniu.³²

c) Výkon činnosti v členskom štáte spotrebiteľa alebo smerovanie činnosti do tohto štátu

57. Druhou podmienkou uplatnenia článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 je, aby zmluva bola uzavretá medzi spotrebiteľom a osobou, ktorá obchoduje alebo podniká (predajca³⁰). Aj vo vzťahu k tejto otázke musí vnútroštátny súd rozhodnúť, či sú splnené

59. Štvrtou podmienkou uplatnenia článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 je,

29 — Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vo veci Hotel Alpenhof vyplýva, že ponuka týkajúca sa rezervácie bola vytvorená a prijatá prostredníctvom elektronickej pošty a že žalovaný skutočne využil hotelové služby (pozri bod 16 vyššie). Vo veci Pammer sa však v rozhodnutí vnútroštátneho súdu výslovne neuvádza, ako bola zmluva uzavretá, ale len to, že P. Pammer si rezervoval cestu nákladnou loďou pre dve osoby z Terstu na Daleký východ v spoločnosti Reederei Karl Schlüter GmbH & Co KG, a to prostredníctvom sprostredkovateľskej spoločnosti Internationale Frachtschiffreisen Pfeiffer GmbH (pozri bod 10 vyššie). Zástupca P. Pammera však na pojednávaní uviedol, že jeho klient najskôr získal informácie od sprostredkovateľa prostredníctvom elektronickej pošty, ale podpísanú zmluvu zaslal sprostredkovateľovi bežnou poštou.

30 — Článok 15 nariadenia č. 44/2001 nepoužíva pojem „predajca“, ale hovorí o „osobe, ktorá obchoduje alebo podniká“. Kvôli zjednodušeniu používam v týchto návrhoch pojem „predajca“.

31 — Je preukázané, že v tejto veci je táto podmienka splnená. Vo veci Pammer spotrebiteľ uzavrel prostredníctvom sprostredkovateľa zmluvu so spoločnosťou, ktorá vykonáva dopravu nákladnou loďou, a teda ktorú možno považovať za osobu vykonávajúcu obchodnú činnosť. Táto spoločnosť umožňuje spotrebiteľovi prostredníctvom sprostredkovateľa zažiť ako pasažier cestu na palube nákladnej lode – tým vykonáva turistickú činnosť ako sekundárnu činnosť. Skutočnosť, že zmluva bola uzavretá prostredníctvom sprostredkovateľa, nemá v tejto súvislosti nijaký vplyv. Vo veci Hotel Alpenhof bola zmluva uzavretá s hotelom, ktorý poskytuje hotelové služby, a teda ho možno považovať za osobu vykonávajúcu obchodnú činnosť.

32 — Z informácií uvedených v rozhodnutí vnútroštátneho súdu vyplýva, že táto podmienka je takisto splnená. Vo veci Pammer umožnil spotrebiteľom zažiť cestu nákladnou loďou nepochybne nie je primárnou obchodnou činnosťou spoločnosti Reederei Karl Schlüter GmbH & Co KG, naopak, ide o sekundárnu činnosť napriek skutočnosti, že jedna z činností vykonávaných podnikom je obchodná činnosť. Vo veci Hotel Alpenhof možno teda hotelové služby považovať za služby spadajúce do rozsahu obchodnej činnosti tohto hotela.

že predajca musí obchodovať alebo podnikáť v členskom štáte bydliska spotrebiteľa, alebo že akýmkoľvek spôsobom smeruje svoju činnosť do členského štátu alebo do viacerých členských štátov vrátane tohto štátu. Uskutočnenie tejto podmienky je ťažiskom prejudiciálnych otázok v predmetných veciach a vyžaduje analýzu vo veci samej, ktorú uvediem v ďalšej časti.

2. Výklad pojmu smerovanie činnosti v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001

60. Ťažiskom analýzy v prejednávanych veciach je posúdenie otázky, či predajca smeruje svoju činnosť do členského štátu bydliska spotrebiteľa alebo do viacerých členských štátov vrátane tohto štátu. V rámci výkladu pojmu smerovanie činnosti podľa článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 treba zohľadniť viacero faktorov. Predovšetkým treba pomocou rôznych metód posúdenia určiť, do akej miery má byť výklad tohto pojmu extenzívny; následne treba určiť, ktoré kritériá sú relevantné pre posúdenie otázky, či predajca smeruje svoju činnosť prostredníctvom internetovej stránky do členského štátu bydliska spotrebiteľa.

61. V rámci analýzy rozsahu výkladu pojmu smerovanie činnosti podľa článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 sa treba najskôr vyjadriť k dvom otázkam. Jednak je potrebné zodpovedať otázku, či samotná dostupnosť internetovej stránky postačuje pre smerovanie činnosti v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001. Okrem toho je potrebné preskúmať, či sa má pri výklade tohto pojmu rozlišovať medzi tzv. interaktívnymi internetovými stránkami a pasívnymi internetovými stránkami. Interaktívne internetové stránky umožňujú uzavrieť zmluvu cez internet, zatiaľ čo pasívne to neumožňujú.³³

a) Terminologický, teleologický, historický a systematický výklad pojmu smerovanie činnosti v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001

62. Nariadenie č. 44/2001 neobsahuje definíciu pojmu smerovanie činnosti. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora sa musí určenie významu a rozsahu pojmov, pre ktoré právo

33 — Definíciu pojmu „interaktívny“ a „pasívny“ pozri napríklad v ØREN, J. S. T.: c. d., s. 684. Pozri tiež KRÖPHOLLER, J.: c. d., s. 230, bod 23; GILLIES, L. E.; c. d., s. 397; GAUDEMÉT-TALLON, H.: Le juge compétent. In: FASQUELLE, D., MEUNIER, P.: *Le droit communautaire de la consommation: Bilan et perspectives*. Paris: La documentation française, 2002, s. 228.

Spoločenstva neposkytuje žiadnu definíciu, vykonať v súlade s ich obvyklým významom v bežnom jazyku, pričom sa zohľadní kontext, v ktorom sú tieto pojmy použité, a ciele sledované právnou úpravou, ktorej sú súčasťou.³⁴ Vzhľadom na túto judikatúru a so zreteľom na informácie uvedené účastníkmi konania v týchto veciach je podľa môjho názoru vhodné pristúpiť k výkladu štyrmi spôsobmi: po prvé terminologickým výkladom a obvyklým významom pojmu smerovanie činnosti, po druhé teleologickým výkladom, po tretie historickým výkladom a po štvrté systematickým výkladom tohto pojmu.

je získanie klientov pochádzajúcich z iných členských štátov.³⁶ Výklad, podľa ktorého by dostupnosť internetovej stránky v členskom štáte bydliska spotrebiteľa postačovala na smerovanie činnosti do tohto štátu, by v skutočnosti zbavoval pojem smerovanie akéhokoľvek významu. Na základe obvyklého významu pojmu smerovanie činnosti teda možno konštatovať, že samotná dostupnosť internetovej stránky nepostačuje na to, aby predajca smeroval svoju činnosť do členského štátu bydliska spotrebiteľa. Terminologický výklad zároveň neprináša žiadnu skutočnosť na podporu stanoviska, že pri výklade tohto pojmu je potrebné rozlišovať medzi interaktívnymi internetovými stránkami a pasívnymi internetovými stránkami, pretože v tomto článku sa rôzne typy internetových stránok nespomínajú.

63. Na základe terminologického výkladu možno konštatovať, že obvyklý význam pojmu smerovanie činnosti do členského štátu alebo viacerých členských štátov je, že predajca sa aktívne zasadzuje o to, aby s ním spotrebiteľia s bydliskom v tomto členskom štáte alebo v týchto členských štátoch uzatvárali zmluvy.³⁵ Je teda potrebné aktívne konanie zo strany predajcu, ktorého cieľom a výsledkom

64. Ako správne zdôrazňuje holandská vláda, v rámci teleologického výkladu pojmu smerovanie činnosti treba pristúpiť k vyváženiu medzi záujmom spotrebiteľa, ktorý chce získať miestnu právomoc súdu v mieste svojho bydliska, a záujmom predajcu, ktorý má záujem na tom, aby tento súd nemal právomoc, pokiaľ sa predajca vedome nerozhodol smerovať

34 — Pozri v tomto zmysle rozsudky z 19. októbra 1995, Hönig, C-128/94, Zb. s. I-3389, bod 9; z 27. januára 2000, DîR International Film a i./Komisia, C-164/98 P, Zb. s. I-447, bod 26, a z 10. marca 2005, easyCar, C-336/03, Zb. s. I-1947, bod 21.

35 — Pozri ØREN, J. S. T.: c. d., s. 686, ktorý tvrdí, že smerovanie činnosti podľa článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 znamená, že predávajúci zámerne organizuje svoju obchodnú činnosť tak, aby získal klientov z určitých štátov. Ten istý autor (s. 687) takisto tvrdí, že tento pojem znamená, že predávajúci koná tak, aby uzatváral obchody s klientmi pochádzajúcimi z určitých členských štátov.

36 — Rada by som dodala, že v tejto súvislosti je relevantné posúdiť činnosť predajcu z objektívneho hľadiska a nie z hľadiska jeho subjektívnych cieľov, ktoré neobjektivovali konkrétnymi skutkami. Pozri ØREN, J. S. T.: c. d., s. 687.

svoju činnosť do tohto členského štátu alebo ju v ňom aj vykonávať. Cieľom tohto článku je teda zaručiť spotrebiteľovi osobitnú normu právomoci, pokiaľ má spotrebiteľská zmluva dostatočnú spojitosť s členským štátom bydliska spotrebiteľa. V rámci výkladu tohto článku treba zároveň umožniť predajcovi vyhnúť sa možnosti, že by musel žalovať a byť žalovaný v členskom štáte bydliska spotrebiteľa, tým, že by nesmeroval svoju činnosť do členského štátu spotrebiteľa, a teda by nevytváral potrebnú spojitosť s týmto štátom. Keby chcel zákonodarca dosiahnuť určenie právomoci na základe osobitných noriem platných pre spotrebiteľské zmluvy už na základe skutočnosti, že internetová stránka je dostupná, nebol by ako podmienku uplatnenia týchto ustanovení stanovil smerovanie činnosti, ale naopak, len samotnú existenciu internetovej stránky.³⁷ Na základe teleologického výkladu

teda možno dospieť k záveru, že samotná dostupnosť internetovej stránky nepostačuje na smerovanie činnosti v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001.

65. Okrem toho sa domnievam, že teleologický výklad je proti rozlišovaniu medzi interaktívnymi stránkami a pasívnymi stránkami v rámci výkladu článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001: jednak preto, že smerovanie činnosti nemôže závisieť od otázky technického prostriedku, pomocou ktorého bola zmluva uzavretá,³⁸ a jednak preto, že

37 — Dodávam, že v prvom návrhu nariadenia č. 44/2001, už citovanom v poznámke pod čiarou 5, bolo v odôvodnení č. 13 uvedené, že elektronický obchod s tovarmi a so službami pomocou prostriedkov dostupných v inom členskom štáte je činnosťou, ktorá je smerovaná do tohto členského štátu. Ak má spotrebiteľ bydlisko v tomto štáte, musí mu byť poskytnutá ochrana na základe nariadenia, pokiaľ je spotrebiteľská zmluva uzavretá elektronickými prostriedkami. Toto odôvodnenie možno chápať v tom zmysle, že samotná dostupnosť internetovej stránky v členskom štáte bydliska spotrebiteľa je postačujúca na určenie právomoci na základe osobitných noriem platných pre spotrebiteľské zmluvy. Toto odôvodnenie však bolo v ďalšom legislatívnom konaní odstránené, čo *a fortiori* hovorí v prospech tvrdenia, že samotná dostupnosť internetovej stránky nepostačuje na smerovanie činnosti v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001.

38 — V právnej doktríne pozri MONTERO, E.: c. d., s. 335, ktorý zdôrazňuje, že skutočnosť, že zmluva nebola uzavretá pomocou toho istého prostriedku, aký spotrebiteľ použil na získanie informácií o ponuke, nevylučuje ochranu, ktorá spotrebiteľovi prináleží na základe článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001. Pozri tiež MANKOWSKI, P.: c. d., s. 242; GAUDEMET-TALLON, H.: c. d., s. 228. Dodávam, že ak bola zmluva uzavretá na diaľku, môže byť uzavretá prostredníctvom akéhokoľvek technického prostriedku umožňujúceho uzavretie zmluvy. Podľa článku 2 ods. 4 smernice 97/7/ES Európskeho parlamentu a Rady z 20. mája 1997 o ochrane spotrebiteľa vzhľadom na zmluvy na diaľku (Ú. v. ES L 144, s. 19; Mim. vyd. 15/03, s. 319) prostriedok komunikácie na diaľku je „akýkoľvek prostriedok, ktorý možno bez súčasnej fyzickej prítomnosti dodávateľa a spotrebiteľa použiť s cieľom uzavretia zmluvy medzi týmito stranami“. Telefón, elektronická pošta a fax patria medzi komunikačné prostriedky podľa prílohy I tejto smernice.

rozlišovanie medzi interaktívnymi a pasívnymi internetovými stránkami je v praxi zložitá.³⁹

úkonov, obzvlášť pri zmluvách uzavretých cez internet. Pri stanovení vzťahu medzi zmluvou a štátom bydliska spotrebiteľa je teda rozhodujúce, že predajca buď vykonáva svoju činnosť v štáte bydliska spotrebiteľa, alebo že smeruje svoju činnosť do tohto štátu. Pojem smerovanie činnosti v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 teda pokrýva okrem klasických foriem reklamy na obchodné činnosti v členskom štáte bydliska spotrebiteľa, ktoré uvádzal už článok 13 ods. 1 bod 3 Bruselského dohovoru⁴¹, aj smerovanie činnosti do členského štátu bydliska spotrebiteľa prostredníctvom internetovej stránky⁴².

66. Z historického výkladu vyplýva, že článok 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 nahradil ustanovenie článku 13 ods. 1 bodu 3 Bruselského dohovoru, ktoré sa uplatňovalo na zmluvy, ktorých predmetom bolo poskytovanie služieb alebo dodávka tovaru, ak sa ešte pred uzavretím zmluvy uskutočnila ponuka alebo osobitná reklama v členskom štáte bydliska spotrebiteľa a ak spotrebiteľ v tomto členskom štáte vykonal úkony potrebné na uzavretie zmluvy. Článok 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 bol zmenený a doplnený vo vzťahu k článku 13 ods. 1 bodu 3 Bruselského dohovoru, aby spotrebiteľom zaručil väčšiu ochranu vzhľadom na nové komunikačné prostriedky a vývoj elektronického obchodu.⁴⁰ Tento článok nariadenia je vo vzťahu k už citovanému článku dohovoru širšie koncipovaný v tom zmysle, že sa týka nielen zmlúv o poskytnutí služieb alebo dodávke tovarov, ale naopak všetkých zmlúv a zároveň odstraňuje podmienku, že spotrebiteľ musí vykonať úkony potrebné na uzavretie zmluvy v členskom štáte svojho bydliska. Niekedy môže byť zložitá určiť miesto vykonania

67. Hoci bol článok 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 zmenený tak, aby sa vzťahoval aj na zmluvy uzavreté v rámci elektronického obchodu, bez najmenšej pochybnosti nemožno z historického výkladu vyvodit význam a rozsah pojmu smerovanie činnosti

39 — V právnej doktríne napríklad MANKOWSKI, P.: c. d., s. 239. Pozri tiež RAUSCHER, T.: c. d., s. 288, bod 15.

40 — Pozri návrh nariadenia Rady (ES) o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, už citovaný v poznámke pod čiarou 9. Pozri tiež rozsudok IIsinger, už citovaný v poznámke pod čiarou 3, bod 50.

41 — V súvislosti s podmienkou smerovania činnosti do členského štátu bydliska spotrebiteľa treba zdôrazniť, že článok 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 stále pokrýva – v porovnaní s článkom 13 ods. 1 bod 3 Bruselského dohovoru – klasické formy reklamy obchodných činností v členskom štáte bydliska spotrebiteľa, ako sú reklama v tlači, rádiu alebo televízii v tomto členskom štáte. V súvislosti s rôznymi formami reklamy pozri výklad článku 13 ods. 1 bod 3 Bruselského dohovoru v rozsudku z 11. júla 2002, Gabriel, C-96/00, Zb. s. I-6367, bod 44. V právnej doktríne pozri tiež NIELSEN, P. A.: c. d., s. 316, bod 33.

42 — Článok 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 výslovne hovorí o smerovaní činnosti „akýmkoľvek spôsobom“. V právnej doktríne rovnako MANKOWSKI, P.: c. d., s. 239.

prostredníctvom internetovej stránky. Už pri prijímaní nariadenia č. 44/2001 bolo znenie článku 15 ods. 1 písm. c) sporné a inštitúcie sa nemohli dohodnúť na tom, do akej miery sa mal pojem smerovanie činnosti chápať extenzívne. Okrem toho najmä hospodárske odvetvie negatívne reagovalo na jeho prijatie, a to z dôvodu obáv, že príliš extenzívny výklad pojmu smerovanie činnosti by mohlo malé a stredné podniky odradiť od používania internetu na účely reklamy alebo propagácie svojich činností.⁴³

štáte bydliska spotrebiteľa.⁴⁵ Okrem toho sa v tomto odôvodnení uvádza, že samotná skutočnosť, že sa spotrebiteľ o možnosti využiť služby alebo kúpiť tovar dozvedel prostredníctvom internetu, nepostačuje na určenie právomoci na základe tohto článku.⁴⁶ Z odôvodnenia nariadenia tak možno vyvodíť, že vymedzenie medzi internetovými stránkami, na ktoré sa vzťahuje pojem smerovanie činnosti, a internetovými stránkami, na ktoré sa tento pojem nevzťahuje, sa vyznačuje interaktívnou povahou internetovej stránky, a teda skutočnosťou, že internetová stránka umožňuje priamo uzavrieť zmluvu.

68. V prvom návrhu nariadenia⁴⁴ bolo znenie článku 15 ods. 1 písm. c) totožné so znením nariadenia, ktoré je v súčasnosti v platnosti. V odôvodnení tohto návrhu Komisia tvrdí, že pojem výkon alebo smerovanie činnosti do daného členského štátu sa používa s cieľom, aby sa tento článok uplatňoval na spotrebiteľské zmluvy uzavreté prostredníctvom interaktívnej internetovej stránky v členskom

69. V priebehu legislatívneho konania hospodársky a sociálny výbor rozhodol o zachovaní formulácie článku 13 ods. 1 bodu 3 Bruselského dohovoru, Európsky parlament však navrhol takú definíciu pojmu smerovanie činnosti, podľa ktorej by tento pojem znamenal, že predajca musí vo významnej miere úmyselne smerovať svoju činnosť do iného členského štátu;⁴⁷ vnútroštátny súd musí pri posudzovaní toho, či predajca svoju činnosť takto smeroval, zvážiť všetky okolnosti veci a predovšetkým všetky snahy predajcu

43 — Pozri stanovisko Hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu nariadenia Rady (ES) o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [KOM(1999) 348 v konečnom znení – 99/0154(CNS)], body 4.2.1 a 2.2.2. Hospodársky a sociálny výbor aj v tomto dokumente zdôraznil, že formulácia v návrhu nariadenia („akýmkoľvek spôsobom smeruje svoje činnosti do členského štátu“) nie je dostatočne jasná, aby mohla vzbudiť dôveru zmluvných strán a rozhodla o zachovaní formulácie článku 13 Bruselského dohovoru.

44 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 9.

45 — Pozri návrh nariadenia Rady (ES) o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, už citovaný v poznámke pod čiarou 9, s. 17 nemeckej verzie.

46 — Návrh nariadenia Rady (ES) o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, už citovaný v poznámke pod čiarou 9, s. 17 a 18.

47 — Z kritického hľadiska, pokiaľ ide o kritérium úmyselného smerovania vo významnej miere, pozri v právnej doktríne napríklad FARAĤ, Y.: Allocation of jurisdiction and the internet in EU law. In: *European Law Review*. 2008, č. 2, s. 267.

zabrániť uzatváraniu zmlúv so spotrebiteľmi, ktorí majú bydlisko v určitých členských štátoch.⁴⁸ Komisia v zmenenom a doplnenom návrhu túto definíciu neprijala.⁴⁹

internetová stránka alebo v akej peňažnej mene uvádza údaje.⁵⁰

70. Z dôvodu určitých nezhôd a nepresností, pokiaľ ide o výklad článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001, Rada a Komisia po prijatí nariadenia č. 44/2001 prijali spoločné vyhlásenie, v ktorom sa uvádza, že len skutočnosť, že internetová stránka je dostupná, nie je dostatočná na uplatnenie článku 15 nariadenia č. 44/2001, ale naopak, táto stránka musí podnecovať k uzatváraniu zmlúv na diaľku a k uzavretiu takejto zmluvy na diaľku musí skutočne aj dôjsť; v tejto súvislosti nie je dôležitá skutočnosť, v akom jazyku je

71. Na základe historického výkladu článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 možno teda tiež konštatovať, že samotná dostupnosť internetovej stránky v členskom štáte bydliska spotrebiteľa nepostačuje na smerovanie činnosti do tohto členského štátu. Historický výklad je menej jasný, pokiaľ ide o rozlišovanie medzi interaktívnymi a pasívnymi internetovými stránkami.

72. V rámci historického výkladu možno tvrdiť, že nariadenie č. 44/2001 sa má vykladať jednotne s nariadením Rím I.⁵¹ V odôvodnení č. 7 nariadenia Rím I sa totiž uvádza, že „vecná

48 — Návrh nariadenia Rady o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [KOM(1999) 348 v konečnom znení – C5-0169/1999 – 1999/0154(CNS)] (Ú. v. ES C 146, s. 94), pozmeňujúci a doplňujúci návrh č. 37 k článku 15. Predovšetkým bola navrhnutá omnoho extenzívnejšia definícia, podľa ktorej bolo kritérium smerovania činnosti nahradené kritériom, podľa ktorého bola zmluva na diaľku uzavretá so spotrebiteľom s bydliskom v inom členskom štáte; pozri správu k návrhu nariadenia Rady o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [KOM(1999) 348 v konečnom znení – C5-0169/1999 – 1999/0154(CNS)], pozmeňujúci a doplňujúci návrh č. 23 k článku 15. Tento pozmeňujúci a doplňujúci návrh Parlament neprijal; pozri výsledok hlasovania o pozmeňujúcom a doplňujúcom návrhu č. 23 (Ú. v. ES C 146, s. 41).

49 — V odôvodnení Komisia uviedla, že už samotná existencia spotrebiteľskej zmluvy je jasným dôkazom toho, že predajca smeroval svoju činnosť do členského štátu bydliska spotrebiteľa – pozri pozmeňujúci a doplňujúci návrh nariadenia Rady o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [KOM(2000) 689 v konečnom znení], s. 6. Toto odôvodnenie Komisie by preukazovalo, že samotná existencia internetovej stránky (pasívnej) je postačujúca na určenie právomoci na základe osobitných noriem platných pre spotrebiteľské zmluvy. V súvislosti s kritikou v právnej doktríne pozri ØREN, J. S. T.: c. d., s. 682 a 683.

50 — Pozri spoločné vyhlásenie Rady a Komisie týkajúce sa článkov 15 a 73 nariadenia č. 44/2001, už citované v poznámke pod čiarou 10.

51 — V rámci systematického výkladu by som ešte rada dodala – ako správne zdôrazňuje Komisia –, že pre výklad pojmu smerovanie činnosti v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 nie sú relevantné usmernenia o vertikálnych obmedzeniach [Ú. v. ES C 291, s. 1 a návrh zmien a doplnení usmernení o vertikálnych obmedzeniach [SEK(2009) 946]], v rámci ktorých sa reklama a predaj cez internet považujú za „pasívny“ predaj [pozri body 50 a 51 v súčasnosti platných usmernení a body 51 a 52 návrhu zmien a doplnení usmernení v spojení s článkom 4 písm. b) nariadenia Komisie (ES) č. 2790/1999 z 22. decembra 1999 o uplatňovaní článku 81 ods. 3 Zmluvy na kategórie vertikálnych dohôd a zosúladených postupov (Ú. v. ES L 336, s. 21; Mím. vyd. 08/01, s. 364) a článok 4 písm. b) návrhu zmien a doplnení nariadenia [C(2009) 5365/2]]. Predmetom definície daného „pasívneho“ predaja je v skutočnosti zabrániť dodávateľovi, aby obmedzil tento typ predaja na výhradné územie alebo výhradnú skupinu kupujúcich a porušil tak článok 81 ES. Predmet článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 je však úplne odlišný; priznať spotrebiteľovi ako najsilnejšej strane zmluvného vzťahu výhodnejšie normy pre určenie právomoci.

pôsobnosť a ustanovenia tohto nariadenia“ musia byť v súlade s nariadením č. 44/2001. Súdny dvor teda bude musieť pri výklade pojmu smerovanie činnosti podľa článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 dbať na to, aby sa tento pojem nevykladal v rozpore so zmyslom a s cieľom nariadenia Rím I.

stránka, alebo v akej peňažnej mene uvádza údaje, nie je relevantná“. Z tohto odôvodnenia teda úplne jasne vyplýva, že samotná dostupnosť internetovej stránky nepostačuje na uplatnenie článku 15 nariadenia č. 44/2001. Navyše v tomto odôvodnení sa nerozlišuje medzi interaktívnymi a pasívnymi internetovými stránkami, a teda možno dospieť k záveru, že predajca môže smerovať svoju činnosť do členského štátu bydliska spotrebiteľa prostredníctvom oboch typov internetových stránok.⁵²

73. V odôvodnení č. 24 nariadenia Rím I sa uvádza, že súlad s nariadením č. 44/2001 vyžaduje, aby sa použil pojem „smerovaná činnosť“ ako „podmienka na uplatnenie normy ochrany spotrebiteľa“, a treba, aby sa tento pojem vykladal rovnako v nariadení č. 44/2001 a v nariadení Rím I. V tejto súvislosti toto odôvodnenie výslovne odkazuje na spoločné vyhlásenie Rady a Komisie v spojení s článkom 15 nariadenia č. 44/2001, v ktorom sa uvádza, že „na to, aby sa mohol uplatniť článok 15 ods. 1 bod c) nestačí, aby spoločnosť smerovala svoje činnosti do členského štátu, v ktorom má spotrebiteľ bydlisko... Je takisto potrebné, aby táto zmluva spadala do rozsahu týchto činností“, a že „len skutočnosť, že internetová stránka je dostupná, nepostačuje na uplatnenie článku 15. Na jeho uplatnenie sa vyžaduje, aby stránka navyše podnecovala na uzatváranie zmlúv na diaľku a aby k uzatvoreniu takejto zmluvy na diaľku skutočne aj došlo“; „skutočnosť, v akom jazyku je táto

74. Podľa môjho názoru možno z terminologického, teleologického, historického a zo systematického výkladu pojmu smerovanie činnosti podľa článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 vyvodiť dva závery. Jednak možno nepochybne konštatovať, že samotná dostupnosť internetovej stránky v členskom štáte bydliska spotrebiteľa nepostačuje na

52 — Dodávam, že v odôvodnení návrhu nariadenia Rím I sa tvrdí, že internetové stránky, prostredníctvom ktorých predajca smeruje svoju činnosť do členského štátu bydliska spotrebiteľa, „nie sú nevyhnutne interaktívne stránky“ a že cieľom internetovej stránky, ktorá kupujúcich podnecuje k odosielaniu objednávok faxom, je presne uzavretie zmluvy na diaľku. Ide o tvrdenie v prospech tézy, podľa ktorej smerovanie činnosti nemožno obmedziť výlučne na interaktívne internetové stránky, ale tento pojem má byť extenzívnejší.

smerovanie činnosti do tohto štátu v zmysle tohto článku.⁵³ Rovnako možno konštatovať – okrem historického výkladu –, že pri posudzovaní otázky, či došlo k smerovaniu činnosti v zmysle tohto článku, nie je dôležitá skutočnosť, či ide o interaktívnu alebo pasívnu internetovú stránku.⁵⁴

b) Kritériá umožňujúce určiť, či predajca smeruje svoju činnosť v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001

75. V ďalšej časti budem definovať kritériá posúdenia, ktoré umožňujú určiť, kedy predajca smeruje svoju činnosť prostredníctvom internetu do členského štátu bydliska spotrebiteľa.

53 — V právnej doktríne napríklad tiež GAUDEMET-TALLON, H.: c. d., s. 230, bod 286; GEIMER, R., SCHÜTZE, R. A.: *Europäisches Zivilverfahrensrecht: Kommentar zur EuGVVO, EuEheVO, EuZustellungsVO, EuInsVO, EuVTVO, zum Lugano-Übereinkommen und zum nationalen Kompetenz- und Anerkennungsrecht*. 3. vyd. München: Beck, 2010, s. 335, bod 38; DROZ, G., GAUDEMET-TALLON, H.: La transformation de la Convention de Bruxelles du 27 septembre 1968 en Règlement du Conseil concernant la compétence judiciaire, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale. In: *Revue critique de droit international privé*. 2001, č. 4, s. 638, bod 45; SINAY-CYTERMANN, A.: La protection de la partie faible en droit international privé. In: *Mélanges en l'honneur de Paul Lagarde – Le droit international privé: esprit et méthodes*. Paris: Dalloz, 2005, s. 743.

54 — V právnej doktríne napríklad tiež KROPHOLLER, J.: c. d., s. 231, bod 24, ktorý zdôrazňuje, že pasívna internetová stránka, ktorá obsahuje nielen reklamu, ale naopak aj podnecuje k uzatvoreniu zmluvy bežnou poštou, elektronickou poštou, faxom, sa musí z právneho hľadiska posudzovať rovnako ako interaktívna internetová stránka. Pozri tiež MANKOWSKI, P.: c. d., s. 239 a nasl., MONTERO, E.: c. d., s. 334; GEIMER, R., SCHÜTZE, R. A.: c. d., s. 335, bod 38; GAUDEMET-TALLON, H.: c. d., s. 228.

76. Pojem smerovanie činnosti teda nie je taký extenzívny, že by samotná dostupnosť internetovej stránky predstavovala takéto smerovanie; smerovanie činnosti sa môže vykonávať zároveň tak prostredníctvom interaktívnej internetovej stránky, ako aj prostredníctvom pasívnej internetovej stránky. Určenie hranice medzi internetovou stránkou, prostredníctvom ktorej predajca smeruje svoju činnosť do členského štátu bydliska spotrebiteľa, a internetovou stránkou, prostredníctvom ktorej svoju činnosť takto nesmeruje, musí vnútroštátny súd vykonať v každom prípade individuálne,⁵⁵ avšak Súdny dvor mu musí poskytnúť jasné kritériá, na základe ktorých môže vnútroštátny súd rozhodnúť, či predajca smeruje svoju činnosť do členského štátu bydliska spotrebiteľa.

55 — V prejudiciálnom konaní, ktoré sa zakladá na jasnom vymedzení úloh vnútroštátneho súdu a Súdneho dvora, musí každé posúdenie skutkového stavu vykonať vnútroštátny súd. Pozri v tomto zmysle napríklad rozsudky z 18. decembra 2007, Laval un Parteneri, C-341/05, Zb. s. I-11767, bod 45, z 22. októbra 2009, Zurita García a i., C-261/08 a C-348/08, Zb. s. I-10143, bod 34, a zo 16. júla 2009, Gómez-Limón Sánchez-Camacho, C-537/07, Zb. s. I-6525, bod 24.

77. Podľa môjho názoru sú pri posudzovaní toho, či predajca smeruje svoju činnosť do členského štátu bydliska spotrebiteľa, relevantné viaceré kritériá.

zaregistrovať sa, aby mu mohli byť posielané novinky o službách alebo tovaroch ponúkaných predajcom. Pokiaľ ide o interaktívne internetové stránky, relevantná je tiež možnosť spotrebiteľa vybrať si pri uzatváraní zmluvy tak, že uvedie svoju adresu výberom spomedzi viacerých členských štátov, vrátane členského štátu svojho bydliska.

78. Najskôr treba zohľadniť obsah internetovej stránky v čase uzavretia zmluvy. Treba posúdiť, či z internetovej stránky vyplýva, že sa predajca úmyselne snažil o uzatváranie zmlúv na diaľku so spotrebiteľmi, ktorí majú bydlisko v iných členských štátoch: či ich podnecuje, a teda nabáda k uzavretiu zmluvy na diaľku. V tejto súvislosti sú relevantné tieto informácie uverejnené na internetovej stránke: uvedenie medzinárodnej predvolby pred telefónnym číslom alebo faxovým číslom alebo uvedenie osobitného telefónneho čísla na účely poskytnutia pomoci a informácií spotrebiteľom zo zahraničia,⁵⁶ uvedenie trasy, ktorou sa spotrebiteľ môže dostať z iných členských štátov do miesta výkonu činnosti predajcu (napríklad trasa cesty autom, medzinárodné vlakové spojenia, uvedenie najbližších letísk); existencia možnosti overiť si dostupnosť daného tovaru na sklade alebo možnosť poskytnutia služby,⁵⁷ možnosť spotrebiteľa z iného členského štátu

79. Naopak – ako správne tvrdí Komisia –, samotné uvedenie elektronickej adresy na internetovej stránke nepostačuje na smerovanie činnosti v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001. Podľa článku 5 ods. 1 písm. c) smernice o elektronickom obchode je totiž aj tak potrebné zabezpečiť, aby bola uvedená elektronická adresa. Rovnako uvedenie ostatných údajov, ktoré umožnia nadviazanie rýchleho spojenia a rýchlu a efektívnu komunikáciu, samo osebe neznamena smerovanie činnosti do členského štátu bydliska spotrebiteľa, pretože v skutočnosti ide o povinne uvádzané údaje.⁵⁸ Ak by už takto uvedené údaje postačovali na smerovanie činnosti, do tejto kategórie by v skutočnosti spadali všetky internetové stránky, čo by bolo v rozpore

56 — Napríklad ak predajca zabezpečí pre miestnych spotrebiteľov platené telefónne číslo, pre spotrebiteľov zo zahraničia je to spravidla telefónne číslo s medzinárodnou predvolbou.

57 — Pri hotelových službách ide napríklad o možnosť „vyhľadať/rezervovať“, ktorá umožňuje overiť si, či sú počas daného obdobia k dispozícii voľné izby.

58 — Podľa rozsudku zo 16. októbra 2008, Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände (C-298/07, Zb. s. I-7841, bod 40 a výrok), sa má článok 5 ods. 1 písm. c) smernice o elektronickom obchode vykladať v tom zmysle, že poskytovateľ služieb musí pred uzavretím zmluvy uviesť okrem svojej elektronickej adresy aj iné údaje, ktoré umožnia rýchlo sa s ním spojiť a rýchlo a efektívne s ním komunikovať.

s cieľom článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001.

zmluvy znamená smerovanie činnosti,⁶¹ bol by tým zbavený významu pojem smerovanie činnosti, ktorý predpokladá vynaloženie aktívneho úsilia predajcu s cieľom uzavrieť zmluvy so spotrebiteľmi z iných členských štátov. Ak sa však na základe iných kritérií potvrdí smerovanie činnosti do daného členského štátu, možno tvrdiť, že predajca tým, že vedel o tom, že uzatvára zmluvu so spotrebiteľom z iného členského štátu, preukázal, že je ochotný smerovať svoju činnosť do členského štátu bydliska spotrebiteľa.

80. Navyše treba zohľadniť v minulosti realizované obchodné transakcie so spotrebiteľmi z iných členských štátov. Treba sledovať, či predajca v minulosti už uzavrel zmluvy so spotrebiteľmi z iných členských štátov.⁵⁹ V rámci tohto kritéria prirodzene vzniká otázka, aké percento klientov (spotrebiteľov) musí mať predajca v určitom členskom štáte, aby bolo možné domnievať sa, že smeruje svoju činnosť do tohto štátu. Domnievam sa, že to závisí od okolností danej veci. Ak predajca obvykle uzatvára zmluvy na diaľku so spotrebiteľmi daného členského štátu, niet pochyb o tom, že smeruje svoju činnosť do tohto členského štátu. Odpoveď na túto otázku je zložitejšia, ak predajca uzavrel zmluvu len s jediným spotrebiteľom iného členského štátu. Vo všeobecnosti uzavretie zmluvy len s jedným spotrebiteľom určitého členského štátu samo osebe a nezávisle od ostatných kritérií nepostačuje na smerovanie činnosti do tohto členského štátu.⁶⁰ Ak by sa článok 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 vykladal v tom zmysle, že už samotné uzavretie

81. Pokiaľ ide o jazyk, v ktorom je internetová stránka, v spoločnom vyhlásení Rady a Komisie týkajúcom sa článku 15 nariadenia č. 44/2001⁶², ktoré bolo prevzaté v odôvodnení č. 24 nariadenia Rím I, sa uvádza, že skutočnosť, v akom jazyku je internetová stránka, nie je dôležitá. Predsa však možno tvrdiť, že jazyk môže byť v určitých obmedzených prípadoch dôkazom smerovania činnosti do daného členského štátu alebo do viacerých členských štátov. Podľa môjho názoru môže byť jazyk relevantným kritériom z oboch hľadísk.

82. Na jednej strane, ak je internetová stránka len v jazyku, ktorý nie je veľmi rozšírený

59 — Je napríklad možné, že predajca na internetovej stránke uvedie, že už mal zákazníkov pochádzajúcich z veľkého množstva členských štátov alebo že na internetovej stránke uverejní referencie od klientov pochádzajúcich z rôznych členských štátov.

60 — Rovnako aj v právnej doktríne GEIMER, R., SCHÜTZE, R. A.: c. d., s. 335, bod 38.

61 — FARAH, Y., c. d., s. 267, napríklad obhajaie takýto výklad v právnej doktríne.

62 — Pozri spoločné vyhlásenie Rady a Komisie týkajúce sa článkov 15 a 73 nariadenia č. 44/2001, už citované v poznámke pod čiarou 10.

a ktorý je úradným jazykom len v danom členskom štáte, táto skutočnosť môže byť dôkazom toho, že predajca smeruje svoju činnosť len do tohto členského štátu.⁶³ Toto kritérium však môže byť nepochybne problematické, pretože vyvoláva otázku, či sa takáto internetová stránka orientuje len na spotrebiteľov v členskom štáte, v ktorom je tento jazyk úradným jazykom, alebo aj na osoby, ktoré žijú v iných členských štátoch a hovoria týmto jazykom.⁶⁴ Na toto tvrdenie však možno odpovedať terminologickým výkladom článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001: podľa tohto článku predajca musí smerovať svoju činnosť do určitého členského štátu, nie na určitú skupinu spotrebiteľov, ktorí hovoria určitým jazykom. Naopak pri internetových stránkach, ktoré sú v jazyku používanom vo veľkej miere,⁶⁵ alebo v úradnom jazyku viacerých členských štátov,⁶⁶ nemožno automaticky dospieť k záveru, že je činnosť predajcu smerovaná aj do iných členských štátov, než je členský štát, v ktorom má sídlo. V takomto prípade treba tiež pristúpiť k posúdeniu na základe všetkých dostupných skutočností.

83. Na druhej strane je podľa môjho názoru relevantné vedieť, či internetová stránka prezentovaná v určitom jazyku umožňuje zmeniť

jazyk. Táto skutočnosť je relevantná, pretože ide o dôkaz, že predajca smeruje svoju činnosť aj do iných členských štátov. Možnosťou zmeniť jazyk stránky predajca vedome preukazuje svoje želanie, aby s ním uzatvárali zmluvy aj spotrebiteľia pochádzajúci z iných členských štátov.⁶⁷

84. Treba tiež preskúmať, či môže byť použitie „domény najvyššej úrovne“ („top-level domain“) danej krajiny⁶⁸ relevantným kritériom. V súvislosti s tým, čo si myslí holandská vláda, zastávam názor, že toto kritérium môže byť pri posudzovaní toho, či predajca smeruje svoju činnosť do určitého členského štátu, relevantné, avšak v tejto súvislosti je potrebné zohľadniť dve okolnosti. Na jednej strane uvedenie internetovej domény členského štátu je jasným dôkazom toho, že predajca smeruje svoju činnosť do členského štátu tejto domény. Ak predajca – ako napríklad spoločnosť Internationale Frachtschiffreisen Pfeiffer vo veci Pammer – vytvorí internetovú stránku v rámci domény „.de“, nevyhnutne

63 — Rovnako aj NIELSEN, P. A.: c. d, s. 317, bod 35, ktorý tvrdí, že internetová stránka vo švédskom jazyku sa orientuje na Švédsko a nie na Španielsko. Pozri tiež VASILJEVA, K.: 1968 Brussels Convention and EU Council Regulation n° 44/2001: jurisdiction in consumer contracts concluded online. In: *European Law Journal*. 2004, č. 1, s. 133.

64 — V právnej doktríne ØREN, J. S. T.: c. d., s. 690, takisto uvádza takéto stanovisko.

65 — Napríklad angličtina.

66 — Napríklad nemčina v Nemecku a v Rakúsku.

67 — Ak napríklad estónsky predajca, ktorého internetová stránka je v estónskom jazyku, umožní zmeniť jazyk stránky na fínsky, je to dôkaz toho, že smeruje svoju činnosť aj do Fínska. V súvislosti s jazykovým kritériom prirodzene vzniká aj otázka, či s ohľadom na rozšírené používanie angličtiny ako cudzieho jazyka predajca, ktorý umožní zmeniť jazyk svojej stránky na anglický, smeruje svoju činnosť do všetkých ostatných členských štátov. Podľa môjho názoru možnosť zmeniť jazyk internetovej stránky na anglický je nepochybne silným dôkazom toho, že predajca smeruje svoju činnosť aj do všetkých ostatných členských štátov, ale táto skutočnosť sama osebe nie je postačujúca. V každom prípade treba pri posudzovaní toho, či predajca smeruje svoju činnosť do iných členských štátov, zohľadniť aj iné kritériá.

68 — Ide o domény nazývané „country-code top-level domain“, ako sú „.at“, „.fr“, „.de“ alebo „.co.uk“.

to znamená, že jeho činnosť je smerovaná na nemecký trh. Na druhej strane použitie internetovej domény členského štátu nevylučuje smerovanie činnosti do iného členského štátu. Ak napríklad predajca vytvorí internetovú stránku v rámci domény „.de“ a iné kritériá jasne preukazujú, že predajca smeruje svoju činnosť aj do iných členských štátov, treba dospieť k záveru, že jeho činnosť nie je obmedzená len na Nemecko.

členských štátov, však treba rozhodnúť v každom prípade individuálne.

85. Kritérium uvedenia internetovej domény členského štátu bude v praxi relevantné v prípade, že predajca so sídlom v určitom členskom štáte použije doménu iného členského štátu, v ktorom nemá sídlo.⁶⁹ Ak napríklad predajca so sídlom v Spojenom kráľovstve vytvorí internetovú stránku v rámci domény „.es“, je zjavné, že smeruje svoju činnosť (aj) na španielsky trh. V tejto súvislosti treba zohľadniť skutočnosť, že niektorí predajcovia vytvoria na účely propagácie svojej činnosti viacero národných internetových stránok; spotrebiteľ je často presmerovaný prostredníctvom jedného portálu na internetovú stránku v rámci domény štátu jeho bydliska. V takom prípade predajca spravidla smeruje svoju činnosť prostredníctvom internetovej stránky v rámci domény určitého členského štátu len na trh členského štátu danej domény; o tom, či svoju činnosť smeruje aj do iných

86. Použitie doménového mena, ktoré je z hľadiska štátnej príslušnosti neutrálne⁷⁰, môže byť rovnako dôkazom, že predajca nesmeruje svoju činnosť len do členského štátu, v ktorom má sídlo, ale naopak, aj do iných členských štátov, čo však nestačí na vyvodenie záveru, že predajca smeruje svoju činnosť do všetkých členských štátov. Aj v tomto prípade treba zohľadniť obsah internetovej stránky a na základe všetkých kritérií zhodnotiť, do ktorých členských štátov predajca svoju činnosť smeruje.

87. Treba ešte overiť, či je potrebné – ako tvrdí Komisia – pri posudzovaní skutočnosti smerovania činnosti zohľadniť typ činnosti, ktorú predajca vykonáva. Komisia napríklad tvrdí, že v prípade obchodnej činnosti typicky vykonávanej v miestnom prostredí nedochádza k smerovaniu činnosti do iných členských štátov. S týmto tvrdením nemôžem súhlasiť. Nezávisle od typu činnosti si môže predajca napríklad zvoliť, že bude predávať tovar⁷¹

69 — V právnej doktríne tiež ØREN, J. S. T.: c. d., s. 690, poznámka pod čiarou 105.

70 — Napríklad „.com“, „.net“, „.org“ alebo „.eu“.

71 — Napríklad aj pekáč, ktorý zvyčajne poskytuje svoje služby na určitom obmedzenom geografickom území, môže predávať niektoré výrobky prostredníctvom internetu a posilať ich do zahraničia.

alebo poskytovať služby⁷² rovnako aj spotrebiteľom pochádzajúcim z iných členských štátov. Podľa môjho názoru teda typ činnosti nemôže byť rozhodujúci.

88. Okrem toho si treba všimnúť, či sa predajca pomocou rôznych technických možností, ktoré mu internet ponúka, snažil konať tak, aby boli spotrebiteľia z určitých členských štátov informovaní o jeho ponuke a následne s ním uzatvárali zmluvy. Patria sem napríklad sponzorované odkazy na internetových stránkach, ktoré sa zobrazia na základe vyhľadávania pomocou vyhľadávača v určitom členskom štáte, alebo okná, ktoré sa zobrazia pri vstupe na internetovú stránku v určitom členskom štáte („pop-up“ okno). Takisto je potrebné všimnúť si, či predajca poslal elektronickou poštou spotrebiteľom z určitých členských štátov odkaz na svoju internetovú stránku, alebo či ich podnecoval k uzavretiu zmluvy na diaľku bez toho, aby si to spotrebiteľia vyžiadali.⁷³ V prípade posielania takejto elektronickej pošty nie je podľa mňa dôležité vedieť, či predajca vedel, v ktorom členskom štáte má spotrebiteľ bydlisko; ak predajca posielal nevyžiadajú elektronickú poštu, musí podľa môjho názoru znášať riziko, že bude žalovaný alebo bude musieť žalovať v ktoromkoľvek členskom štáte.

72 — Napríklad kadernícke služby sú v zásade služby miestnej povahy, ale v každom prípade je v určitých odvetviach možné, že poskytovateľ služieb bude mať pravidelne zákazníkov zo zahraničia.

73 — Rovnako aj ØREN, J. S. T.: c. d., s. 687.

89. Takisto je relevantné vedieť, či predajca, ktorý má internetovú stránku, smeruje svoju činnosť do členského štátu bydliska spotrebiteľa prostredníctvom iných reklamných prostriedkov: ak napríklad zaregistroval svoju internetovú stránku do registra stránok, alebo ak svoju činnosť reklamoval v tlači, rádiu, televízii alebo inými prostriedkami. V takom prípade samozrejme nejde o smerovanie činnosti prostredníctvom internetu, ale naopak o smerovanie činnosti prostredníctvom iných prostriedkov, pričom sa však – ako už bolo zdôraznené⁷⁴ – aj v takomto prípade uplatňuje článok 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001.

90. Nakoniec by som ešte rada zdôraznila, že citované kritériá nie sú taxatívne a pri posudzovaní toho, či predajca smeruje svoju činnosť do členského štátu bydliska spotrebiteľa, treba vždy zohľadniť všetky kritériá, nielen niektoré z nich.

c) Možnosť výslovne vylúčiť smerovanie činnosti do niektorých členských štátov

91. Nakoniec je potrebné stručne analyzovať otázku, či predajca môže na svojej

74 — Pozri bod 66 a poznámku pod čiarou 41 vyššie.

internetovej stránke výslovne uviesť, že svoju činnosť nesmeruje do niektorých členských štátov alebo ju smeruje len do niektorých členských štátov („disclaimer“).⁷⁵ Táto otázka v prejednávanych veciach výslovne nevzniká, pretože takéto oznámenia neboli na internetových stránkach predajcov uvedené. V dôsledku toho sa v nasledujúcej časti budem snažiť len načrtnúť možné smery pri riešení tejto značne komplexnej otázky.

92. Po prvé, ak pripustíme implicitné vylúčenie (alebo potvrdenie) smerovania činnosti do niektorých členských štátov na základe toho, že predajca určitým spôsobom zostaví obsah svojej internetovej stránky, nevidím dôvod, prečo by predajcovi nemalo byť umožnené vylúčiť (alebo potvrdiť) smerovanie činnosti do niektorých členských štátov aj explicitne. V tejto súvislosti je dôležité, aby sa predajca skutočne správal v súlade s informáciami uvedenými na internetovej stránke. Ak predajca na internetovej stránke uvedie, že svoju činnosť nesmeruje do určitých členských štátov, ale následne uzatvára zmluvy so spotrebiteľmi, ktorí majú bydlisko v týchto členských štátoch, nemôže výslovne uviesť, že svoju činnosť nesmeruje do týchto členských štátov.

75 — Okrem výslovného vylúčenia smerovania činnosti do niektorých členských štátov existuje aj možnosť, že predajca technicky zabráni tomu, aby sa spotrebiteľia v niektorých členských štátoch dostali na jeho internetovú stránku. V právnej doktríne pozri NIELSEN, P. A.: c. d., s. 317, bod 35; GAUDEMET-TALLON, H.: c. d., s. 227.

93. Po druhé stanovisko, podľa ktorého predajcovia musia mať možnosť výslovne vylúčiť smerovanie činnosti do niektorých členských štátov, najmä preto, aby sa mohli vyhnúť žalobám v týchto členských štátoch, pretože by ich možnosť žaloby v týchto členských štátoch odrádzala od vykonávania elektronického obchodu, sa mi javí ako príliš obmedzené.

94. Jednak treba zohľadniť skutočnosť, že do tejto chvíle bolo v rámci práva Únie prijaté veľké množstvo nástrojov, ktoré uľahčujú urovnávanie cezhraničných sporov a cezhraničných nútených výkonov, napríklad nariadenie (ES) č. 861/2007, ktorým sa ustanovuje európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu,⁷⁶ nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 z 12. decembra 2006, ktorým sa zavádza európske konanie o platobnom rozkaze,⁷⁷ a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa

76 — Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 z 11. júla 2007, ktorým sa ustanovuje európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu. Je určité pravda, že rozsah pôsobnosti tohto nariadenia sa podľa jeho článku 2 ods. 1 obmedzuje na pohľadávky, ktorých hodnota nepresahuje 2000 eur bez úrokov, a teda toto nariadenie by sa nemohlo uplatniť na prejednávané veci; podľa môjho názoru je však možné uplatniť ho na väčšinu ostatných sporov, pokiaľ ide o spotrebiteľské zmluvy. V sporoch, v ktorých hodnota pohľadávky bez úrokov nepresahuje 2000 eur, ide o podstatne zjednodušené konanie, pretože je spravídla písomné (podľa článku 5 ods. 1 nariadenia súd konajúci vo veci nariadi ústne pojednávanie vo veci samej), len ak to považuje za potrebné alebo ak o to požiada niektorá zo strán), pričom zastupovanie advokátom alebo iným právny expertom nie je povinné (článok 10).

77 — Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 z 12. decembra 2006, ktorým sa zavádza európske konanie o platobnom rozkaze (Ú. v. EÚ L 399, s. 1).

vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky;⁷⁸ aj samotné nariadenie č. 44/2001 obsahuje ustanovenia týkajúce sa uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí.⁷⁹ Cieľom týchto nariadení je zjednodušiť a urýchliť urovnávanie cezhraničných sporov a znížiť na ne vynaložené náklady⁸⁰ alebo umožniť voľný pohyb platobných rozkazov, rozhodnutí, súdnych zmierov a notárskych listín.⁸¹ Domnievam sa teda, že obava, že by sa malé a stredné podniky rozhodli nevykonávať elektronický obchod len na základe samotnej skutočnosti, že existuje možnosť, že budú žalované v iných členských štátoch, a teda že je potrebné povoliť im výslovne vylúčiť smerovanie činnosti, je prehnaná.⁸²

95. Rovnako treba zohľadniť skutočnosť, že dôvody, pre ktoré chce spotrebiteľ vylúčiť smerovanie svojej činnosti do iných členských štátov, môžu byť veľmi rôznorodé

a môžu odôvodniť možnosť vylúčiť smerovanie činnosti do iných členských štátov. Predajca možno nechce smerovať svoju činnosť do iných členských štátov preto, že v členskom štáte, v ktorom má sídlo, má pravidelných a verných zákazníkov a nechce rozširovať svoju činnosť. Možno chce obmedziť poskytovanie služieb len na svoj členský štát, pretože náklady na dopravu do iných členských štátov sú príliš vysoké a jednoduché by to pre neho nebolo z ekonomického hľadiska rentabilné. Predajca napríklad môže mať jasnú obchodnú stratégiu, že chce zvýšiť svoju konkurencieschopnosť v určitom regióne – napríklad v krajinách Beneluxu –, a teda chce začať len so zákazníkmi z týchto štátov. Nie je rozhodnutie týkajúce sa obmedzenia smerovania činnosti vlastným podnikateľským rozhodnutím predajcu, ktoré mu treba priznať, samozrejme pod podmienkou, že je toto rozhodnutie v súlade s ustanoveniami o ochrane hospodárskej súťaže? Je skutočne možné vyžadovať od predajcu, aby potenciálne obchodoval aj so spotrebiteľmi z iných členských štátov, tým, že mu bude odobratá možnosť na internetovej stránke výslovne uviesť, do ktorých členských štátov smeruje svoju činnosť?

78 — Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky (Ú. v. EÚ L 143, s. 15; Mim. vyd. 19/07, s. 38).

79 — Články 32 až 56 nariadenia č. 44/2001.

80 — Pozri v tomto zmysle článok 1 nariadenia č. 861/2007 a článok 1 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1896/2006.

81 — Pokiaľ ide o voľný pohyb platobných rozkazov, pozri článok 1 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1896/2006. Pokiaľ ide o voľný pohyb rozhodnutí, súdnych zmierov a notárskych listín, pozri článok 1 nariadenia č. 805/2004. Pokiaľ ide o ciele nariadenia č. 44/2001, pozri odôvodnenie č. 2 nariadenia, v ktorom sa uvádza, že „odlišnosti vnútroštátnych právnych noriem upravujúcich právomoc súdov a uznávanie a výkon rozsudkov bránia zdravému fungovaniu vnútorného trhu“, a teda že sú potrebné „ustanovenia harmonizujúce normy konfliktu právomoci v občianskych a obchodných veciach a zjednodušujúce formálne náležitosti na účely rýchleho a jednoduchého uznávania a výkonu rozsudkov členských štátov viazaných týmto nariadením“.

82 — Okrem toho NIELSEN, P. A.: c. d., s. 316, bod 30, zdôrazňuje najmä to, že spotrebiteľia budú ochotnejší nakupovať cez internet, ak bude proces ochrany zrozumiteľný – ak napríklad budú vedieť, že majú možnosť podať žalobu v členskom štáte svojho bydliska.

96. Po tretie tvrdenie luxemburskej vlády, že výslovné oznámenie o vylúčení smerovania činnosti do niektorých členských štátov na internetovej stránke môže byť v rozpore s článkom 20 smernice o službách, ktorý zakazuje diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti

alebo bydliska príjemcov služieb, treba posudzovať s určitou opatrnosťou.

k službám na základe štátnej príslušnosti alebo bydliska príjemcu služieb v prípade, ak sú tieto rozdiely odôvodnené objektívnymi kritériami. Článok 20 smernice o službách teda umožňuje objektívne odôvodnené rozdielne zaobchádzanie na základe štátnej príslušnosti alebo bydliska príjemcu služieb, čo treba posúdiť v každom prípade individuálne.⁸⁴

97. Jednak treba – popri otázke, v akom rozsahu môže byť smernica o službách relevantná⁸³ – zohľadniť skutočnosť, že táto smernica, ako aj jej článok 20 sú určené členským štátom. Možno teda len preskúmať, či je tento článok v rozpore s vnútroštátnymi ustanoveniami, ktoré povoľujú výslovné uvedenie na internetovej stránke, podľa ktorého sa smerovanie činnosti do niektorých členských štátov vylučuje.

99. Zastávam teda názor, že predajcovia v zásade musia mať možnosť výslovne uviesť na internetovej stránke, do ktorých členských štátov smerujú alebo nesmerujú svoju činnosť,⁸⁵ a že v každom individuálnom prípade a so zreteľom na konkrétne okolnosti treba

98. Rovnako treba zohľadniť skutočnosť, že článok 20 smernice o službách umožňuje v odseku 2 rôzne podmienky prístupu

83 — Podľa článku 3 ods. 2 smernice o službách sa táto smernica „netýka pravidiel medzinárodného práva súkromného, najmä pravidiel, ktoré upravujú právo uplatniteľné na zmluvné a mimozmluvné záväzky, vrátane tých, ktoré zaručujú, že spotrebitelia majú prospech z ochrany, ktorú im poskytujú pravidlá ochrany spotrebiteľa ustanovené v právnych predpisoch o ochrane spotrebiteľa platných v ich členskom štáte“. Z tohto článku možno určite vyvodiť, že sa týka len ustanovení upravujúcich právo uplatniteľné na zmluvné záväzky a záväzky plynúce z nároku na náhradu škody, ale Komisia v dokumente „Príručka o vykonávaní smernice o službách“ (http://ec.europa.eu/internal_market/services/services-dir/proposal_en.htm#handbook, s. 17) v súvislosti s týmto článkom tvrdí, že smernica sa netýka právomoci súdov, pretože túto otázku upravuje nariadenie č. 44/2001.

84 — Dodávam, že odôvodnenie č. 95 smernice o službách uvádza ako príklad takýchto objektívnych dôvodov okrem iného aj dodatočné náklady, ktoré vznikli z dôvodu vzdialenosti alebo technickými vlastnosťami služieb, odlišné trhové podmienky, akými sú zvýšený alebo znížený dopyt ovplyvnený sezónnosťou, rozličné prázdninové obdobia v členských štátoch a ceny rôznych konkurentov a osobitné riziká spojené s predpismi, ktoré sa líšia od predpisov v členskom štáte usadenia.

85 — V právnej doktríne sa v tomto zmysle vyjadruje napríklad aj GEIMER, R., SCHÜTZE, R. A.: c. d., s. 335, bod 38; MICKLITZ, H.-W., ROTT, P.: *Vergemeinschaftung des EuGVÜ in der Verordnung (EG) Nr. 44/2001*. In: *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*. 2001, č. 11, s. 331; BERAUDO, J.-P.: *Actualité: le règlement (CE) du Conseil du 22 décembre 2000 concernant la compétence judiciaire, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière civile ou commerciale*. In: *JurisClasseur procédure civile*. 2002, zv. 52, bod 32; FAWCETT, J. J., HARRIS, J. M., BRIDGE, M.: *International Sale of Goods in the Conflict of Laws*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 501, bod 10.16.

posúdiť prípadný (ne)súlاد takéhoto vylúčenia s ustanoveniami práva Únie.

3. Záver

100. So zreteľom na skutočnosti uvedené v bodoch 51 až 99 týchto návrhov sa domnievam, že na druhú prejudiciálnu otázku vo veci Pammer a na prejudiciálnu otázku vo veci

Hotel Alpenhof treba odpovedať v tom zmysle, že na „smerovanie“ činnosti podľa článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 nepostačuje, aby bola internetová stránka osoby, ktorá obchoduje alebo podniká, dostupná v členskom štáte bydliska spotrebiteľa. Vnútroštátny súd musí na základe všetkých okolností veci rozhodnúť, či osoba, ktorá obchoduje alebo podniká, smeruje svoju činnosť do členského štátu bydliska spotrebiteľa. Dôležitými faktormi posúdenia sú najmä obsah internetovej stránky, predchádzajúca činnosť osoby, ktorá obchoduje alebo podniká, typ domény používanej pre internetovú stránku a využitie možností, ktoré ponúka reklama na internete a v iných médiách.

VII — Návrh

101. So zreteľom na všetky predchádzajúce úvahy navrhujem Súdnemu dvoru, aby na prejudiciálne otázky, ktoré položil Oberster Gerichtshof, odpovedal takto:

- „1. Zmluva týkajúca sa organizovania cesty na nákladnej lodi, o akú ide v predmetnej veci, je zmluvou o zabezpečení dopravy a ubytovania za jednu cenu v zmysle článku 15 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach.

2. Na „smerovanie“ činnosti v zmysle článku 15 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 44/2001 nepostačuje, aby bola internetová stránka osoby, ktorá obchoduje alebo podniká, dostupná v členskom štáte bydliska spotrebiteľa. Vnútroštátny súd musí na základe všetkých okolností veci rozhodnúť, či osoba, ktorá obchoduje alebo podniká, smeruje svoju činnosť do členského štátu bydliska spotrebiteľa. Dôležitými faktormi posúdenia sú najmä obsah internetovej stránky, predchádzajúca činnosť osoby, ktorá obchoduje alebo podniká, typ používanej internetovej domény a využitie možností, ktoré ponúka reklama na internete a v iných médiách“.